

Dansk udgave

Retsforskrifter

Indhold

I Retsakter hvis offentliggørelse er obligatorisk

.....

II Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk

Kommissionen

2000/199/EF:

- ★ **Kommissionens beslutning af 17. marts 1999 om støtte ydet af den græske regering til Heracles General Cement Company ⁽¹⁾ (meddelt under nummer K(1999) 716) ..** 1

2000/200/EF:

- ★ **Kommissionens beslutning af 25. november 1999 om den støtteordning, Portugal har indført til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug og til fremme af svineproduktionen (meddelt under nummer K(1999) 4861)** 20

2000/201/EF:

- ★ **Kommissionens beslutning af 9. februar 2000 om opstilling af listen over de områder i Tyskland, der er støtteberettigede under strukturfondsmål nr. 2 i perioden 2000-2006 (meddelt under nummer K(2000) 310)** 29

II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

KOMMISSIONEN

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 17. marts 1999

om støtte ydet af den græske regering til Heracles General Cement Company

(meddelt under nummer K(1999) 716)

(Kun den græske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

(2000/199/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

II

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 93, stk. 2, første afsnit,

Baggrund for tvisten

efter at have givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger i henhold til ovennævnte artikel ⁽¹⁾, under henvisning til disse bemærkninger, og

ud fra følgende betragtninger:

I

Heracles-beslutningen og annullation heraf

- (1) Den 6. juli 1995 annullerede Retten i Første Instans (herefter »Retten«) ⁽²⁾ Kommissionens beslutning, der var meddelt de græske myndigheder ved skrivelse af 1. august 1991 ⁽³⁾, om at godkende den græske regerings støtte til Heracles General Cement Company (herefter »Heracles«), en græsk cementproducent.

- (2) I løbet af 1983 vedtog de græske myndigheder en række strukturforanstaltninger til afhjælpning af alvorlige forstyrrelser i den græske økonomi. Disse omfattede bl.a. lov 1386/83 om tilrettelæggelse af finansiell sanering af virksomheder (herefter »lov 1386/83«), der blev vedtaget den 5. august 1983. Ved denne lov oprettedes der en organisation ved navn »Organismos oikonomikis Anasygkrotiseos Epicheiriseon« (erhvervssaneringsorganisationen, herefter »OAE«). OAE har til formål at »bidrage til landets sociale og økonomiske udvikling gennem finansiell effektivisering af virksomheder, indførsel og anvendelse af udenlandsk teknologi og udvikling af græsk teknologi samt oprettelse og drift af nationaliserede virksomheder eller selskaber med offentlig og privat deltagelse«. Med henblik på at nå disse mål kan OAE bl.a. overtage administrationen og driften af virksomheder, indskyde kapital og yde lån. Lov 1386/83 giver også mulighed for, at de pågældende virksomheders gæld konverteres til selskabskapital ved udstedelse af nye kapitalandele.
- (3) Ved ministeriel anordning af 7. august 1986 bragte den græske regering lov 1386/83 i anvendelse på Heracles, der ifølge sine regnskaber havde haft betydeligt underskud siden 1983. Selskabet blev undergivet offentlig kontrol, og dets gæld til græske offentlige institutioner, der androg 27 755 mio. GRD (ca. 86 mio. EUR), blev konverteret til selskabskapital.

⁽¹⁾ EFT C 84 af 21.3.1996, s. 3.

⁽²⁾ De forenede sager T-447/93, T-448/93 og T-449/93, AITEC mod Kommissionen, Sml. 1995 II, s. 1971.

⁽³⁾ EFT C 1 af 4.1.1992, s. 4.

- (4) De græske myndigheder havde ikke på forhånd underrettet Kommissionen om vedtagelsen af lov 1386/83. Den græske regering synes heller ikke på forhånd at have underrettet Kommissionen om, at man ville bringe lov 1386/83 i anvendelse på Heracles i august 1986. Efter at støtten var blevet ydet, fik Kommissionen imidlertid kendskab hertil gennem nogle af Heracles' konkurrenter. Dette er baggrunden for, at Kommissionen ved telex af 18. september 1986 anmodede den græske regering om inden en uge at give nærmere oplysninger samt at indgive anmeldelse til Kommissionen, såfremt loven i givet fald var bragt i anvendelse. Som svar på anmodningen fremsendte den græske regering ved skrivelse af 10. oktober 1986 detaljerede oplysninger, hvori det bl.a. blev fremhævet, at konverteringen af Heracles' gæld til kapitalandele efter regeringens opfattelse ikke kunne anses for støtte efter traktatens artikel 92 og 93.
- (5) Den procedure, der var indledt den 29. oktober 1986 vedrørende lov 1386/83, afsluttedes den 7. oktober 1987 med Kommissionens godkendelse af »lovens gennemførelse« i henhold til traktatens artikel 92, stk. 3, litra b), under henvisning til, at loven havde til formål at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomi (Kommissionens beslutning 88/167/EØF⁽⁴⁾).
- (6) For gennemførelsen af lov 1386/83 blev der imidlertid opstillet en række betingelser, bl.a. anmeldelsespligt for den græske regering, såfremt loven anvendes på virksomheder over en nærmere angiven størrelse.
- (7) I betragtningerne til beslutningen fastslog Kommissionen, at lov 1386/83 og OAE's virksomhed opfyldte betingelserne i traktatens artikel 92, stk. 3, litra b), andet sætningsled, særlig under hensyn til protokol nr. 7 til akten vedrørende Den Helleniske Republiks tiltrædelse om Grækenlands økonomiske og industrielle udvikling (herefter »protokol nr. 7«). I denne protokol er det bestemt, at »såfremt EØF-traktatens artikel 92 og 93 bringes i anvendelse, skal der tages hensyn til de mål, der er sat for en økonomisk ekspansion og en højnelse af befolkningens levestandard«.
- (8) Den græske regering fik meddelelse om Kommissionens beslutning 88/167/EØF ved skrivelse af 17. november 1987. I svaret på denne skrivelse fremkom de græske myndigheder ved skrivelse af 3. december 1987 med supplerende og detaljerede oplysninger angående Heracles, idet det fortsat gjordes gældende, at den pågældende foranstaltning efter regeringens opfattelse ikke kunne anses for statsstøtte.
- (9) Den 8. december 1987 indgav selskabet TITAN Cement Company (herefter »Titan«), der er en af Heracles' græske konkurrenter, klage til Kommissionen i anledning af støtten til Heracles.
- (10) Ved skrivelse af 15. februar 1988 underrettede Kommissionen den græske regering om sin beslutning om at indlede en ny procedure i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, vedrørende støtten til Heracles. Under henvisning til, at eksporten af græsk cement til de andre medlemsstater var vokset, navnlig for Heracles' vedkommende, fastslog Kommissionen, at den nævnte støtte kunne fordreje konkurrencen og påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1, i det Heracles havde været tabsgivende siden 1983, samtidig med at selskabet deltog i samhandelen inden for Fællesskabet. Kommissionen henviste til, at den eneste undtagelse, den pågældende støtte kunne være omfattet af, var undtagelsen i traktatens artikel 92, stk. 3, litra b), som kun kunne anvendes på nærmere bestemte betingelser, som ikke fandtes at være opfyldt for Heracles' vedkommende.
- (11) Den 9. marts 1988 fremsendte Titan supplerende bemærkninger til Kommissionen vedrørende støtten til Heracles.
- (12) I forlængelse af beslutningen om at indlede en ny procedure i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, opfordrede Kommissionen ved meddelelse nr. 88/C 124/04⁽⁵⁾ andre interesserede parter end medlemsstaterne til inden en måned at fremsætte deres bemærkninger til den støtte, der var blevet ydet Heracles⁽⁶⁾.
- (13) Som reaktion på denne meddelelse tilkendegav en række af Heracles' konkurrenter over for Kommissionen, at det fælles marked for cement var blevet alvorligt forstyrret som følge af de græske myndigheders foranstaltninger, der i udpræget grad havde styrket Heracles' konkurrencemæssige stilling. Herefter blev der afholdt en række møder og udvekslet flere skrivelser mellem henholdsvis Kommissionen og sagsøgerne og Kommissionen og den græske regering.
- (14) Den administrative procedure afsluttedes af Kommissionen med en beslutning om, at støtten godkendtes. Kommissionen konkluderede i denne beslutning, at den støtte, der blev ydet til Heracles i 1986 ved konvertering af en del af gælden til kapital, kunne anses for at være i overensstemmelse med beslutning 88/167/EØF.
- (15) Sideløbende med proceduren vedrørende Heracles havde Kommissionen den 3. april 1989 indledt en anden procedure i henhold til traktatens artikel 93, stk. 2, vedrørende støtte, der i henhold til lov 1386/83 var blevet ydet til Halkis, som er den tredjestørste cementproducent i Grækenland. Denne procedure blev afsluttet med Kommissionens beslutning 91/144/EØF⁽⁷⁾ (herefter »Halkis-beslutningen«), hvori Kommissionen fastslog, at støtten til Halkis var i strid med reglerne i traktatens

⁽⁴⁾ EFT L 76 af 2.3.1988, s. 18.

⁽⁵⁾ EFT C 124 af 11.5.1988, s. 4.

⁽⁶⁾ Se fodnote 3.

⁽⁷⁾ EFT L 73 af 20.3.1991, s. 27.

artikel 93, stk. 3, og at den var uforenelig med fællesmarkedet, da den ikke faldt ind under undtagelsesbestemmelserne i traktatens artikel 92, stk. 2 og 3, navnlig i betragtning af, at Halkis havde forøget sin eksport til Italien. Kommissionen fandt således, at støtten stred mod »den fælles interesse«.

IV

Rettens konklusioner

III

Sagsanlæg

- (16) Ved stævning indgivet til Domstolen den 27. marts 1992, anlagde Associazione Italiana Tecnico Economica del Cemento (herefter »AITEC«), der er en sammenslutning af italienske cementproducenter, sag med påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 1. august 1991⁽⁸⁾, hvori støtten til Heracles godkendtes.
- (17) Desuden anlagde Titan, British Cement Association (herefter »BCA«) samt tre af BCA's medlemmer, Blue Circle Industries plc (herefter »Blue Circle«), Castle Cement Ltd (herefter »Castle«) og Rugby Group plc (herefter »Rugby«), der er de største cementproducenter i Det Forenede Kongerige, ved stævning indleveret til Domstolen den 30. marts 1992, sag med påstand om annullation af samme beslutning (herefter »anfægtet beslutning«).
- (18) Det blev besluttet at forene de tre sager, der var anlagt for Domstolen og indført under nr. C-97/92, C-105/92 og C-106/92.
- (19) Ved kendelser af henholdsvis 12. oktober 1992 og 24. marts 1993, afsagt af Domstolens præsident, fik Den Helleniske Republik og Heracles tilladelse til at indtræde som intervenienter til støtte for sagsøgtens påstande i de tre sager i overensstemmelse med deres begæringer herom, registreret på Domstolens Justitskontor henholdsvis den 14. og den 10. august 1992. Intervenienterne indgav henholdsvis den 7. december 1992 og den 3. juli 1993 hvert et skriftligt indlæg, der er fælles for de tre forenede sager.
- (20) Den 27. september 1993 henviste Domstolen sagerne til Retten i Første Instans (Retten).
- (21) Hvad angår sagens realitet bemærkede Retten, at samtlige sagsøgere har gjort gældende, at det var utilstrækkeligt, at Kommissionen ved afgørelsen af, om støtten var forenelig med traktaten, alene tog stilling til, om den opfyldte betingelserne i beslutning 88/167/EØF, hvori det var blevet fastslået, at den støtteordning, som var indført ved lov 1386/83, og som støtten var ydet i medfør af, var i overensstemmelse med traktaten. Ifølge sagsøgerne skulle Kommissionen have foretaget en særskilt undersøgelse af, om den konkrete støtte var forenelig med fællesmarkedet. Henset hertil fandtes rækkevidden af beslutning 88/167/EØF først at burde fastlægges, hvorefter det skulle undersøges, om den omtvistede beslutning er i strid med beslutning 88/167/EØF og traktatens artikel 92.
- (22) Hvad angår rækkevidden af beslutning 88/167/EØF bemærkede Retten, at Kommissionen havde godkendt gennemførelsen af lov 1386/83 med den begrundelse, at den opfyldte betingelserne i traktatens artikel 92, stk. 3, litra b), andet sætningsled, sammenholdt med protokol nr. 7, idet den havde til formål at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i Den Helleniske Republiks økonomi. Kommissionen havde imidlertid fastsat følgende betingelse for gennemførelsen af lov 1386/83: »Den græske regering anmelder konkrete tilfælde af intervention i virksomheder, som er omfattet af loven, og som beskæftiger 300 personer og derover, hvad angår ikke-følsomme erhvervsgrene, og 100 personer og derover, hvad angår følsomme erhvervsgrene«.
- (23) Retten fandt, at det heraf fremgår, at Kommissionen selv var af den opfattelse, at foranstaltninger af en vis betydning, som OAE iværksatte, skulle underkastes en særlig undersøgelse, dels i relation til, om støtten opfyldte de »betingelser«, der var fastsat i beslutning 88/167/EØF, dels med hensyn til, at den ikke bevirkede, at de berørte virksomheder »opnår en stærkere konkurrencemæssig stilling over for virksomheder i andre medlemsstater, end det ellers ville have været tilfældet, hvis disse vanskeligheder ikke var opstået«. Retten fastslog, at nødvendigheden af en sådan undersøgelse var i overensstemmelse med traktatens artikel 92, der har til formål at forhindre, at støtte, som ydes af medlemsstaterne, fordrejer konkurrencen eller påvirker samhandelen mellem medlemsstater.
- (24) Hvad angår den anfægtede beslutning bemærkede Retten, at Kommissionen heri anførte, at der var stillet krav om, at væsentlige tilfælde skulle anmeldes, »således at disse kan vurderes ud fra deres indvirkning på handelen og konkurrencen inden for Fællesskabet«. I den anfæg-

⁽⁸⁾ Se fodnote 3.

tede beslutning havde Kommissionen imidlertid alene taget hensyn til virkningerne af støtten i Grækenland og fastslået, at den pågældende støtte opfyldte betingelserne i beslutning 88/167/EØF, navnlig i betragtning af, at virksomhedens produktionskapacitet og overlevelsessevne ikke var blevet styrket. Retten bemærkede, at selv om disse forhold klart skulle indgå i en undersøgelse af, om støtten var forenelig med fællesmarkedet, har de imidlertid været utilstrækkelige som eneste grundlag for at træffe afgørelse herom, eftersom det ifølge beslutning 88/167/EØF ligeledes krævedes, at Kommissionen undersøgte, om der kunne opstå konkurrencefordrejning, og om samhandelen inden for Fællesskabet kunne påvirkes. Kommissionen havde imidlertid ikke foretaget en sådan undersøgelse.

- (25) Kommissionen havde dermed efter Rettens opfattelse gjort sig skyldig i en fejlagtig bedømmelse af rækkevidden af den forpligtelse, der påhvilede den i henhold til beslutning 88/167/EØF og traktatens artikel 92, til at efterprøve, at den pågældende støtte ikke fordrejede konkurrencen og påvirkede samhandelen inden for Fællesskabet.

V

Udvidelse af proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2

- (26) Rettens dom om annullation af Kommissionens beslutning om at afslutte den i 1988 indledte procedure i henhold til artikel 93, stk. 2, medfører, at proceduren endnu ikke afsluttet, hvormed en ny endelig beslutning er påkrævet.
- (27) Følgelig besluttede Kommissionen den 14. november 1995 at udvide proceduren efter artikel 93, stk. 2. I meddelelsen herom anførte Kommissionen, at »I sin dom af 6. juli 1995 kritiserede Retten i Første Instans, at Kommissionen udelukkende havde undersøgt, om støtten var forenelig med dens tidligere beslutning 88/167/EØF (...) og ikke havde gennemført en grundig undersøgelse af, om støtten var forenelig med det fælles marked. (...) Kommissionen har derfor besluttet at udvide proceduren i EF-traktatens artikel 93, stk. 2, for at kunne foretage en grundig undersøgelse af, om støtten er forenelig med artikel 92«. Som led i proceduren fik den græske regering lejlighed til at fremsætte sine bemærkninger. Kommissionen anførte endvidere, at kapitaltilførslen til Heracles udgjorde støtte som omhandlet i traktatens artikel 92, stk. 1. På nuværende tidspunkt nærer Kommissionen alvorlig tvivl om, om støtten til Heracles kan betragtes som værende forenelig med fællesmarkedet. Kommissionen rejste desuden spørgsmålet om, hvorvidt støtten til Heracles var begrænset til det minimum, der var nødvendigt for, at virksomheden kunne genvinde sin rentabilitet. Kommissionen havde i denne forbindelse sammenlignet Heracles' finansielle nettoomkostninger med dens lidt mindre, men rentable, konkurrent, Titan, og konkluderede, at

Heracles syntes at være overfinansieret med ca. 5 mia. GRD (ca. 15,5 mio. EUR).

- (28) Kommissionen underrettede de græske myndigheder om sin beslutning om at udvide proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2, ved skrivelse af 29. november 1995. De græske myndigheder fremsendte deres svar, hvoraf der nedenstående gives et resumé, ved skrivelse af 13. februar 1996.
- (29) Kommissionens beslutning om at udvide proceduren blev offentliggjort i EF-Tidende⁽⁹⁾. Kommissionen opfordrede heri de øvrige medlemsstater og andre interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til de omhandlede foranstaltninger. Som reaktion herpå fremsendtes der oplysninger fra tre nationale cement-sammenslutninger og en konkurrent til Heracles samt af andre interesserede parter. Disse bemærkninger er sammenfattet i afsnit VI.
- (30) De bemærkninger, der var fremsat af interesserede tredjeparter, blev videregivet til den græske regering for kommentarer ved skrivelse af 17. juni 1996. Efter at de græske myndigheder ved skrivelse af henholdsvis 23. juli 1996 og 12. september 1996 havde anmodet om forlængelse af fristen for fremsættelse af bemærkninger til sagen, modtog Kommissionen deres bemærkninger ved skrivelse af 8. november 1996. Heracles fremsendte supplerende oplysninger ved skrivelse af henholdsvis 12. december 1996 og 23. december 1996. I forlængelse af disse svar anmodede Kommissionen ved skrivelse af 16. januar 1997 den græske regering om at fremkomme med yderligere oplysninger. Kommissionen modtog disse den 6. februar 1997.
- (31) Kommissionens tjenestegrene holdt en række møder med alle interesserede parter i løbet af sommeren og efteråret 1997: med Agrupación de fabricantes de cemento de España (Oficemen) den 29. juli 1997, med AITEC den 30. juli 1997, med de tidligere aktionærer i Heracles den 31. juli 1997, med Lafarge Coppée SA (Lafarge) den 31. juli 1997, med repræsentanter for den britiske cementindustri den 1. august 1997 og med Titan den 17. september 1997. Et fælles møde med Heracles og den græske regering afholdtes den 19. september 1997.
- (32) Kommissionen udbad sig supplerende oplysninger fra de græske myndigheder den 12. august 1997. Disses svar fremsendtes ved skrivelse af 17. november 1997. Ved skrivelse af 2. december 1997 fremsendte Heracles' konkurrent, Titan, yderligere oplysninger til Kommissionen. Ved skrivelse af 23. januar 1998 fremsendte Heracles et memorandum til Kommissionen. De græske myndigheder indsendte yderligere oplysninger til Kommissionen ved skrivelse af 10. februar 1998. Som supplement til memorandummet af 23. januar 1998 fremsendte Heracles yderligere oplysninger til Kommissionen ved skrivelse af 6. april 1998.

⁽⁹⁾ Se fodnote 1.

- (33) Der blev afholdt et møde med de græske myndigheder den 5. oktober 1998. Heracles fremsendte supplerende oplysninger henholdsvis den 24. november 1998 og den 29. december 1998. Endnu et møde med Heracles' repræsentanter afholdtes efter disses anmodning den 12. januar 1999. De græske myndigheder indsendte de sidste oplysninger til Kommissionen den 8. februar 1999 i form af en sammenfatning af de mange forudgående kontakter, møder og skrivelser.

VI

Kommentarer modtaget i forbindelse med proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2

VI.1. Bemærkninger indgivet af den græske regering og Heracles i forbindelse med proceduren

- (34) I forbindelse med Kommissionens oprindelige beslutning om at indlede procedure i 1988 fremsendte den græske regering sine første bemærkninger ved skrivelse af 27. april 1988. Et bilateralt møde med repræsentanter for den græske regering og Heracles afholdtes den 29. juni 1988. I forlængelse af dette møde udbad Kommissionen sig yderligere oplysninger ved skrivelse af 18. juli 1988, som den modtog svar på den 26. oktober 1988. Et yderligere møde fandt sted den 30. maj 1989, hvorefter den græske regering fremsendte supplerende oplysninger ved skrivelse af 18. juli 1989. Endnu et møde afholdtes den 13. december 1989, efterfulgt af en skrivelse fra den græske regering af 6. marts 1990. Derefter blev der holdt møder den 19. oktober 1990, 16. november 1990 og 11. januar 1991. Den græske regering fremsendte skriftlige oplysninger den 3. marts 1991.
- (35) I 1988 afviste den græske regering fuldstændigt Kommissionens synspunkt under henvisning til, at OAE's intervention havde været begrænset til det absolutte minimum, der var nødvendigt for at sikre virksomhedens levedygtighed, at det var nødvendigt at opretholde lave faste hjemmemarkedspriser på cement, og den afviste, at Heracles' produktionskapacitet var blevet eller ville blive øget; den anførte endvidere, at den supplerende regionalstøtte var blevet tildelt i 1985, men endnu ikke udbetalt, og at uden denne støtte ville konverteringen af gæld til kapital have været 3 mia. GRD højere; den fremsendte endvidere oplysninger om Heracles' investeringer, der skulle godtgøre, at der var foretaget en reel omstrukturering.
- (36) I 1989 meddelte den græske regering, at der ville blive taget hensyn til nogle af Kommissionens indsigelser. Den faste hjemmemarkedspris på cement var således blevet ophævet, og Heracles' investeringsprogram for 1987-1990 ville blive intensiveret for at fremskynde virksomhedens omstrukturering. Endelig havde den græske regering besluttet ikke at yde supplerende regional investeringsstøtte.
- (37) I 1990 og 1991 drejede diskussionen sig især om det endnu uafklarede problem — støttens størrelse — og om den nye græske regerings planer om at privatisere Heracles.
- (38) Under hele proceduren, dvs. før sagen overgik til Retten og under hele den formelle undersøgelsesprocedure, som Kommissionen indledte i 1988 og efterfølgende udvidede i 1995, har den græske regering fastholdt, at konverteringen af en del af Heracles' gæld til kapitalandele ejet af OAE, dvs. af den græske regering, i 1986 ikke kunne anses for statsstøtte efter artikel 92, stk. 1. De græske myndigheder har kritiseret Kommissionen for ikke at have efterprøvet, om den græske stats intervention kunne anses for støtte i henhold til artikel 92, stk. 1, da den godkendte støtten i august 1991, men alene at have fastslået, at enhver intervention foretaget i henhold til lov 1386/83 — retsgrundlaget for den omhandlede foranstaltning, som Kommissionen godkendte i henhold til artikel 92, stk. 3, litra b) i oktober 1987 — ville være at betragte som statsstøtte.
- (39) Den græske regering anfører nærmere, at kriteriet vedrørende det private investorprincip er opfyldt, for så vidt som den græske regerings investering i Heracles på 20 775 mio. GRD gav et afkast på 120 790 mio. GRD over seks år, da selskabet blev privatiseret i 1992. Endvidere anfører den græske regering, at støtten ikke opfylder alle kriterierne i artikel 92, stk. 1, på grund af manglende samhandel inden for Fællesskabet. Den græske regering bemærker, at sammenligningen mellem Heracles og Titan viser, at støtten ikke havde negative virkninger for Heracles' største konkurrents stilling, og at støtten kun udgjorde det absolut nødvendige for at sikre virksomhedens levedygtighed, idet Titans afsætning ikke faldt hverken på hjemmemarkedet eller på udenlandske markeder, og der heller ikke kunne konstateres negative virkninger på Titans omsætning. Det bogførte overskud før skat viser, at Titans overskud steg efter konverteringen af gæld til kapitalandele og endog overgik Heracles'.
- (40) Heracles understreger i sine bemærkninger, at virksomheden i enhver henseende tilslutter sig den græske regerings kommentarer. Heracles gør gældende, at konverteringen af gælden ikke kan anses for statsstøtte, og at såfremt der træffes beslutning om det modsatte, bør støtten godkendes i sin helhed. Heracles understreger, at Kommissionen godkendte den støtte, der blev ydet til selskabet i 1991, på grundlag af konkrete oplysninger og omstændigheder, som stadig er gældende i dag. Såfremt Kommissionen skulle nå frem til en anden konklusion på grundlag af de samme faktiske omstændigheder, ville en sådan beslutning være i strid med princip-

pet om legal vished og princippet om redelig administration. Da Kommissionen har tilsidesat kriteriet om, at en beslutning skal meddeles inden for en rimelig tidsfrist, må ansvaret (i betragtning af den tid, der er gået), klart påhvile Kommissionen. Heracles gør endvidere gældende, at det under henvisning til princippet om redelig administration, som fællesskabsinstitutionerne bør overholde ved udøvelsen af deres beføjelser, ikke kan accepteres, at deres begåede fejl kan have negative virkninger for private, som handler i god tro, og krænke og undergrave deres interesser.

VI.2. Reaktioner fra interesserede tredjeparter

a) Reaktioner på Kommissionens meddelelse af 11. maj 1988 ⁽¹⁰⁾

- (41) I forbindelse med Kommissionens oprindelige beslutning i 1988 om at indlede proceduren vedrørende den støtte, der var blevet ydet til Heracles, modtog Kommissionen kommentarer fra tre andre medlemsstaters regeringer, syv nationale sammenslutninger, fire af Heracles' konkurrenter og de tidligere aktionærer i Heracles, som alle støttede Kommissionens synspunkt.
- (42) De *belgiske, nederlandske, franske og tyske* sammenslutninger af cementproducenter understregede, at deres medlemmer havde gennemgået omfattende omstrukturingsprogrammer, som indebar nedskæringer i produktionskapaciteten og betydelige investeringer, uden at de havde modtaget støtte hertil. Den belgiske sammenslutning anførte, at dens medlemmer stod over alvorlige markedsforstyrrelser, der bl.a. skyldtes import af billig græsk cement. Den nederlandske sammenslutning frygtede, at den overkapacitet, der var skabt og blev opretholdt i Grækenland ved hjælp af statsstøtte, ville tvinge den græske cementindustri, og navnlig Heracles, til at afsætte store mængder cement i andre lande, selv til meget lave priser. Den tyske sammenslutning anførte, at græsk cement, især fra Heracles, var blevet solgt i flere vesteuropæiske lande, bl.a. i Tyskland, til priser, der lå under de sammenlignelige produktionsomkostninger.
- (43) Den *luxembourgske* sammenslutning af virksomheder, som fremstiller eller forhandler byggematerialer, påpegede, at cement produceret af Heracles via Nederlandene var kommet ind i Luxembourg til priser, der var $\frac{1}{3}$ lavere end den lokale cementindustri's priser.
- (44) Den *italienske* sammenslutning af cementproducenter klagede over den stigende eksport af billig græsk cement til Italien, hvoraf mere end halvdelen kom fra Heracles. Både den italienske sammenslutning og en *irsk* producent understregede, at den græske cementindustri havde nydt godt af forskellige generelle støtteordninger,

bl.a. eksportstøtte. Enhver yderligere støtte, som f.eks. konvertering af gæld til kapital, ville helt klart ikke opfylde kriterierne i artikel 92, stk. 3.

- (45) Den *britiske* regering kritiserede, at redningsstøtten ikke var forbundet med en solid omstrukturingsplan.
 - (46) To af Heracles' *græske* konkurrenter understregede, at den bedste hjælp til den græske cementindustri som helhed ville være en ophævelse af priskontrollen for cement i Grækenland.
 - (47) Regeringerne i *Danmark og Tyskland*, en sammenslutning i *Det Forenede Kongerige* og en producent i *Danmark* rettede en mere generel kritik mod støtteydelsen.
 - (48) Kommissionen videresendte ovenstående bemærkninger til den græske regering ved skrivelse af 18. september 1989, og denne fremsendte sine bemærkninger til Kommissionen ved skrivelse af 6. marts 1990.
 - (49) Heracles' tidligere ejere fremsendte fortrolige oplysninger i november 1990. Disse oplysninger kunne ikke videresendes til den græske regering og bør derfor ikke tages i betragtning.
- ### b) Reaktioner på Kommissionens meddelelse af 21. marts 1996 ⁽¹¹⁾

- (50) Nedenfor gives et resumé af interesserede tredjeparters reaktioner på Kommissionens meddelelse om udvidelse af proceduren vedrørende den støtte, der var blevet ydet til Heracles. Kommissionen har modtaget kommentarer fra en konkurrent til Heracles, tre græske cementslutninger og de tidligere aktionærer i Heracles. I forbindelse med udvidelsen af proceduren har også advokater, der repræsenterer en fransk cementproducent, ved flere lejligheder fremsendt bemærkninger til Kommissionen om den omhandlede støtte.
- (51) Generelt gør tredjeparterne gældende, at den ulovligt ydede støtte til Heracles er uforenelig med fællesmarkedet og følgelig bør tilbagebetales med morarenter. De anfører endvidere, at støtten ikke kan godkendes under henvisning til artikel 92, stk. 3, litra b), idet støtten til Heracles ikke afhjælper en alvorlig forstyrrelse i den græske økonomi. Kommissionen kritiseres i den forbindelse for hverken at have undersøgt, hvorledes støtten skulle kunne bidrage hertil, eller hvilke virkninger det ville have haft for økonomien, såfremt støtten ikke var blevet ydet.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 5.

⁽¹¹⁾ Se fodnote 1.

Titan Cement Company SA

- (52) Titan anfører, at den støtte, der er ydet Heracles — dens største konkurrent på fællesmarkedet — har skadet Titan alvorligt. Efter Titans opfattelse bør Kommissionen beregne, hvor stor en del af gælden det ville have været nødvendigt at konvertere til kapital for at nedbringe Heracles' gældsrelaterede finansieringsomkostninger til et niveau, hvor de kunne dækkes af virksomhedens cash flow.
- (53) Titan anser Kommissionens sammenligning mellem Heracles' og Titans finansielle stilling for misvisende af flere årsager. For det første tages der ikke hensyn til kriteriet om rentabilitet, for så vidt som Heracles ville have været fuldt rentabel, selv om dens finansielle stilling var forblevet svagere end Titans, som er førende inden for industrien. Endvidere ville det være helt normalt, om Heracles, som havde foretaget meget større investeringer end Titan — og på et senere tidspunkt — også havde større finansieringsomkostninger. For det andet anfægter Titan gyldigheden af de data, Kommissionen har lagt til grund for sammenligningen, navnlig hvad angår året 1987.

Den britiske cementindustri

- (54) Den britiske cementindustri⁽¹²⁾ anfører, at støtten har gjort det muligt for Heracles at eksportere til Det Forenede Kongerige i et omfang, som ikke ville have været mulig uden støtten (Heracles' eksport af cement til Det Forenede Kongerige steg fra 12 500 tons i 1986 til 388 000 tons i 1988, mens den i perioden 1989-1995 lå over 400 000 tons). Støtten gjorde det muligt for Heracles at producere cement til lave enhedsomkostninger uden at være bebyrdet med finansieringsomkostninger i tilknytning til etableringen af det produktionsanlæg, som støtten blev anvendt til bygning og modernisering af. Heracles' rentabilitet satte dermed virksomheden i stand til at opretholde en betydelig ikke-rentabel eksport til Det Forenede Kongerige.
- (55) Den britiske cementindustri bemærker, at Heracles, såfremt der ikke var blevet ydet støtte, ikke ville have været nødt til at ophøre med sin virksomhed, men blot ville være blevet nødsaget til på et tidligere tidspunkt at foretage hensigtsmæssige omstrukturierungsforanstaltninger, bl.a. en rationalisering af produktionskapaciteten, således at den svarede til efterspørgslen. Kommissionen kommer i sin meddelelse ikke ind på, hvorledes en sådan omstrukturering nødvendigvis skulle indebære en alvorlig forstyrrelse af den græske økonomi.

(56) Den af staten pålagte priskontrol på hjemmemarkedet hindrede producenterne i at opnå en forretningsmæssig forrentning af salget af cement på hjemmemarkedet og bidrog til at forværre problemerne for den græske cementindustri som helhed. Hvis den græske regering havde ophævet priskontrollen allerede i 1986 i stedet for i 1989, ville den have afhjulpert den græske cementindustris problemer, uden at det ville være nødvendigt at yde støtte. Og hvis Heracles var trådt i likvidation på et tidligere tidspunkt, i stedet for at den græske regering havde givet den mulighed for at nyde godt af ulovlig støtte, ville industrien hurtigere være blevet rationaliseret.

(57) Den britiske cementindustri opfordrer Kommissionen til at vurdere, om støtten til Heracles var nødvendig for at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i den græske økonomi, og til at sammenholde denne vurdering med den antagelse, at den græske regering i) ikke havde ydet ulovlig støtte til Heracles, men have ladet virksomheden træde i likvidation og dermed muliggjort en nødvendig omstrukturering af den græske cementindustri, og ii) at den græske regering på et tidligere tidspunkt havde ophævet priskontrollen på hjemmemarkedet.

(58) Den britiske cementindustri bemærker imidlertid, at en sådan sammenligning, baseret på 1987-tal, er alt for gunstig for Heracles, og at en korrekt analyse viser, at der var tale om en endnu større overfinansiering. Parterne kritiserer desuden Kommissionen for alene at have beskæftiget sig med spørgsmålet om, hvor stor en kapitaltilførsel der var nødvendig for at opretholde Heracles' virksomhed i den eksisterende form, idet analysen var baseret på den antagelse, at dette var nødvendigt for at hindre en forstyrrelse i den græske økonomi.

AITEC

(59) AITEC henviser i sine bemærkninger til fordrejning af konkurrencen som følge af Heracles' stigende eksport til Italien fra 1988 (importen af cement, som var produceret af Heracles, steg fra 34 000 tons i 1987 til 885 000 tons i 1991, svarende til en stigning fra 1 % til 32 %). AITEC anfører, at Heracles har kunnet trænge ind på det italienske marked ved at føre en abnormt lav og aggressiv prispolitik. Til støtte for denne påstand fremlægges tal, som viser, at prisen på græsk cement gennemsnitligt er 22,5 % lavere end priserne i Italien og op til 30 % lavere end priserne på det græske marked.

(60) AITEC gør gældende, at støtten styrkede Heracles i forhold til dens italienske konkurrenter, i og med at virksomheden kunne erhverve en væsentlig del af det italienske marked. Den omstændighed, at konverteringen af Heracles' gæld i 1986 ikke var forbundet med en omstrukturierungsplan, betød, at virksomhedens produktionskapacitet forblev uændret på samme niveau som i

⁽¹²⁾ Bemærkningerne fra den britiske industri omfatter bemærkningerne fra British Cement Association og denne sammenslutnings tre medlemmer (Blue Circle, Castle og Rugby). Disse parter benævnes under ét »den britiske cementindustri«.

1985. Heracles' årlige produktion er imidlertid steget, selv om antallet af beskæftigede samtidig blev nedskåret betydeligt i perioden 1988-1994 (fra 3 600 til 3 000). Det skal endvidere bemærkes, at i samme periode, 1988-1994, steg investeringsandelen i forhold til omsætningen fra 2 % til 4%. Ifølge AITEC har dette været muligt på grund af den støtte, Heracles modtog. Ifølge sammenslutningen har Heracles' eksport til Italien medført tab af 350-400 arbejdspladser i Italien.

Oficemen

- (61) Oficemen bemærker i sin skrivelse, at det er kendetegnende for den græske cementindustri, at størstedelen af produktionen eksporteres. Af den samlede mængde cement, som Grækenland eksporterede i perioden 1989-1995, steg den del, der går til Spanien, fra 1 % til 12 % (fra 62 000 tons til 929 000 tons i absolutte tal). Heracles' eksport til Spanien steg fra 29 000 tons i 1989 til 370 000 tons i 1994, idet sidstnævnte svarer til ca. 50 % af den samlede græske eksport til Spanien det pågældende år. Oficemen mener, at en så stor stigning i Heracles' eksportandel inden for fem år skyldtes støtten fra den græske stat, som gjorde det muligt for virksomheden at sælge under produktionsprisen. De spanske cementproducenter kom dermed til at stå i en ugunstig stilling i forhold til Heracles.

Heracles' tidligere ejere

- (62) Heracles' tidligere ejere betragter sig selv om interesse-rede parter, idet den påtvungne kapitalforøgelse havde til følge, at de tidligere kapitalindehaveres indflydelse mindske-des. De bemærker endvidere, at det ikke er over-raskende, at Heracles blev overfinansieret, eftersom kapi-talforøgelsen var en skjult manøvre, der havde til formål at overtage kontrollen med selskabet, og ikke var begrundet i rent finansielle overvejelser. De tidligere ejere gør gældende, at støtten blev ydet ulovligt, idet den ikke blev anmeldt på forhånd og desuden overtrådte bestemmelserne i Rådets direktiv 77/91/EØF⁽¹³⁾, senest ændret ved akten vedrørende Østrigs, Finlands og Sveriges tiltrædelse (andet selskabsdirektiv). Støtten kan ikke anses for forenelig med fællesmarkedet i henhold til arti-kel 92, stk. 3, når den mekanisme, i medfør af hvilken den ydes, udgør en overtrædelse af andre bestemmelser i fællesskabslovgivningen (i dette tilfælde det andet sel-skabsdirektiv) end bestemmelserne i traktatens artikel 92, 93 og 94. Selv om støtten findes at være forenelig med fællesmarkedet, bør den ikke godkendes, da den er ydet ulovligt. I overensstemmelse med Domstolens rets-praksis bør de tidligere ejere genindsættes i deres oprin-delige stilling og med tilsvarende indflydelse.

Lafarge Coppée SA

- (63) Lafarge, en fransk cementproducent, har kritiseret Kom-missionen for, at den i sin beslutning om at udvide pro-ceduren ikke har taget hensyn til, at støtten kunne gøre det muligt for Heracles at overtage en tabsgivende cementproducent, Halkis, og hermed øge sin kapacitet yderligere. I denne forbindelse henviser Lafarge til, at Heracles, som selv kontrolleres af Concretum SA gen-nem Cal-Nat SA, har købt mindst 50 % af Concretums kapitalandel i Halkis. Concretum har en bestemmende indflydelse i Halkis og ejer 70 % af Halkis' kapital. Lafarge anfører, at selv om dette ikke formelt er ensbety-dende med, at Heracles har overtaget Halkis, er resultatet økonomisk set det samme, nemlig en kapacitetsstyrkelse af to producenter, som har nydt godt af statsstøtte. Lafarge finder derfor, at udvidelsen af proceduren er util-strækkelig, da den ikke omfatter spørgsmålet om den økonomiske sammenslutning af Heracles og Halkis.

VII

Anvendelse af EF-traktatens artikel 92

VII.1. Anvendelse af traktatens artikel 92, stk. 1

- (64) Af de nedenfor anførte grunde mener Kommissionen, at den støtte, der blev ydet til Heracles i 1986, opfylder alle kriterierne i traktatens artikel 92, stk. 1, for så vidt som støtten blev ydet ved hjælp af statsmidler til en bestemt virksomhed og dermed kunne fordreje konkur-rencen og påvirke samhandelen mellem medlemssta-terne.
- (65) Som fastsat i beslutning 88/167/EØF om gennemførel-sen af lov 1386/83, måtte alle OAE's interventioner anses for at udgøre statsstøtte. Heracles, som havde haft underskud siden 1983, og hvis samlede tab androg 7 249 mio. GRD i slutningen af 1985 (svarende til et beløb, der var ca. tre gange så stort som den daværende aktiekapital), blev omfattet af lov 1386/83 ved ministe-riel anordning af 7. august 1986, og dens gæld til offentlige institutioner blev konverteret til kapital. Med konverteringen af Heracles' gæld på 27 755 mio. GRD havde virksomheden pludselig en ti gange så stor sel-skabskapital som før, hvoraf 93 % ejedes af regeringen.
- (66) Som Kommissionen anførte i sin beslutning af 15. november 1995 om at udvide proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2, fordrejede den støtte, der var blevet ydet til Heracles, konkurrencen og har påvirket og påvir-ker fortsat samhandelen mellem medlemsstaterne som omhandlet i artikel 92, stk. 1.

⁽¹³⁾ EFT L 26 af 30.1.1977, s. 1.

VII.2. Fordrejning af konkurrencen og påvirkning af samhandelen mellem medlemsstaterne

a) Det europæiske cementmarked ⁽¹⁴⁾

(67) Cement er en omsættelig vare, selv om forholdet mellem lav pris og vægt medfører, at det kun er rentabelt at transportere cement til lands over korte afstande fra produktionsstedet. Praktisk talt al international handel med cement foregår derfor enten over grænsen over en lille radius eller til søs i store skibe over meget store afstande.

(68) Cementindustriens virksomhed er tæt knyttet til byggevirksomheden, der igen er afhængig af den generelle økonomiske situation. Cement er et vigtigt råmateriale til bygge- og anlægsarbejder, som repræsenterer en stor offentlig og privat investering.

(69) Cementproduktion består af to grundfaser:

— fremstilling af et mellemprodukt, de såkaldte klinker, der fremstilles ved brænding ved høj temperatur af råmaterialer (ler, kalksten osv.) der er forarbejdet i pasta- eller pulverform afhængigt af den anvendte produktionsmetode (våd- eller tørmetode)

— for at kunne blive til cement skal klinkerne knuses og blandes med kalk- og kiselholdige materialer med eller uden — afhængigt af cementtype — et eller flere indblandingsmaterialer: slagger, flyveaske, puzolan, gips osv.

(70) Cementproduktion kræver stort energiforbrug. Der er i de seneste årtier gjort betydelige fremskridt med at mindske det energiforbrug, der kræves til at fremstille et ton cement.

(71) Der findes ingen alment accepterede kriterier for, hvordan man opstiller en rangliste over cementvirksomheder og -koncerner, da både omsætning og kapacitet kan defineres på forskellig vis. Den omsætning, der offentliggøres i koncernregnskaber, kan omfatte andre aktiviteter end cementproduktion, og hvis der er tale om søsterselskaber kan det betyde, at forskellige mængder cement bliver produceret og distribueret af samme selskab. Kapaciteten i partejede selskaber kan beregnes forskelligt. Under hensyn til ovenstående forbehold anses følgende virksomheder i almindelighed for at være de største selskaber i verden, som har cementinteresser i Fælles-

skabet (i alfabetisk orden) Blue Circle (Det Forenede Kongerige), Cemex (Mexico), Dyckerhoff (Tyskland), Heidelberger (Tyskland), Holderbank (Schweiz), Italcementi (Italien), Lafarge (Frankrig) og Scancem AB (Sverige).

(72) Som følge af nedgangen i byggeriet i Europa som helhed i perioden 1979-1985, faldt forbruget af cement i Fællesskabet fra 164 mio. tons i 1979 til 134 mio. i 1985. Den stadig mere udbredte anvendelse af beton til anlæg af veje og armeret beton til understøtning af togskinner, renovering af forældet infrastruktur osv., medførte derimod en stigning i efterspørgslen efter cement i alle medlemsstaterne i sidste halvdel af 1980'erne. Importen har altid kun dækket en meget lille del af forbruget i EF — svarende til 3,9% i 1979 og 4,6% i 1986. Importen lå stabilt på et niveau svarende til 6,4 mio. tons i perioden 1979-1986. Cementproduktionen i Europa faldt fra 185 mio. tons i 1979 til 153 mio. tons i 1986, hvilket afspejler nedgangen i forbruget og krisen i byggeindustrien i den omhandlede periode. Den del af EF-produktionen, der eksporteredes, udgjorde 13% i 1986, svarende til 19,1 mio. tons.

(73) Cementforbruget i Grækenland faldt i perioden 1979-1986, ligesom det var tilfældet med det samlede cementforbrug i EF. Denne negative tendens var imidlertid langt kraftigere for EF-landene som helhed end for Grækenland. Grækenlands andel af produktionen på det samlede EF-marked steg fra 6,5% i 1979 til 8,6% i 1986. Dette skyldtes en stigning i den græske produktion kombineret med et fald i EF-produktionen.

(74) I sidste halvdel af 1970'erne og begyndelsen af 1980'erne øgede de græske cementproducenter deres produktionskapacitet med ca. 7 mio. tons for at imødekomme den store efterspørgsel på markederne i Mellemøsten, som på daværende tidspunkt var i fuld ekspansion på grund af de højere oliepriser. Oprindeligt gik Grækenlands eksport hovedsagelig til lande i Mellemøsten og Nordafrika, og indtil 1986 havde Grækenland så godt som ingen cementeksport til de øvrige medlemsstater. I midten af 1980'erne skabte faldet i oliepriserne, som førte til sammenbrud på de mellemøstlige markeder, kombineret med lokale cementvirksomheders ekspansion, en meget stor overkapacitet i den græske cementindustri, hvilket ansporede til at søge nye markeder, for så vidt som produktionen i væsentligt omfang oversteg hjemmemarkedsforbruget. Siden da har græske eksportører rettet en stigende del af deres produktion mod andre medlemsstater. Medens Grækenland i 1987 eksporterede 6 mio. tons cement til tredjelande og kun 0,5 mio. tons til de øvrige medlemsstater, var disse tal henholdsvis 2,6 og 2,8 mio. tons i 1990 og i 1992.

(75) I slutningen af 1985/begyndelsen af 1986 begyndte græske producenter at interessere sig for Vesteuropa, navnlig de markeder, som ansås for lettest tilgængelige: dels Det Forenede Kongerige, som havde de højeste cementpriser i Europa, og dels Italien, hvor små sammenslutninger af forbrugere og små import/eksport-virk-

⁽¹⁴⁾ Institute of Economic and Industrial Research: »The Competitiveness of the Greek Industry, Part D, The Cement Industry«, Athen, juni 1987 (rapport udarbejdet for Kommissionens GD III).

somheder var gået i gang med at importere græsk cement.

b) Den græske cementsektors struktur ⁽¹⁵⁾

- (76) Cementproduktion er en af den græske industris mest traditionelle sektorer. De to største virksomheder, Heracles og Titan, tegner sig tilsammen for 80 % af det græske cementmarked (ca. 40 % hver). Den tredjestørste cementfabrik, Halkis, har en hjemmemarkedsandel på 13-14 %, mens Halips har 6-7 %. De fire cementproducenters markedsandele varierer stærkt fra region til region i Grækenland. Alle virksomhederne har en større markedsandel i de områder, der ligger tættest på deres produktions- og distributionscentre.

- (77) Hjemmemarkedet for cement er et oligopolistisk marked. Kun én af de fire cementproducenter, Titan, er en rent græsk virksomhed. De tre andre virksomheder kontrolleres af udenlandske multinationale selskaber, to af dem (Heracles og Halkis) af det samme italienske selskab. To virksomheder, Heracles/Halkis og Titan, dækker således i realiteten 93 % af hjemmemarkedet. Markedet er med andre ord stærkt koncentreret. Der er i øjeblikket ingen ekstern konkurrence på hjemmemarkedet, da der ikke finder nogen nævneværdig import sted, og det er vanskeligt for udenlandske virksomheder at etablere sig i Grækenland (strengt miljøregler, krav om etableringstilladelse, som i alle andre europæiske lande, høje transportomkostninger, græske virksomheders stærke stilling og komparative fordele m.m.).

- (78) Udviklingen i de fire græske cementproducenters (Titan, Heracles, Halkis og Halips) andele af det græske marked fra midten af 1980'erne:

De græske cementproducenters andel af hjemmemarkedet i perioden 1985-1994

(%)

Virksomhed	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Titan	44,6	43,6	43,2	43	43,3	42,4	41,8	42	41,5	39,6
Heracles	43,3	42,9	43,6	43,1	42,6	42,1	41	40,1	40,5	38,7
Halkis	8,8	9,1	8,4	9	9,4	10	11,3	11,6	11,4	13
Halips	3,4	4,4	4,9	4,9	4,7	5,5	5,9	6,3	6,6	8,6

Kilde: Hellenic Cement Association/Cembureau.

- (79) Hvad angår rentabiliteten og de finansielle indikatorer for den græske cementindustri i midten af 1980'erne, udviste bruttofortjenesten pr. ton produceret cement en generel stigning i perioden 1979-1985, som kunne tilskrives industriens omkostningseffektivitet, selv om eksportpriserne faldt, og hjemmemarkedet var præget af en relativt lav prisdannelse. En analyse af den græske cementindustriens overskud før og efter fradrag af finansieringsudgifter viser, at finansieringsudgifter har en udpræget negativ indvirkning på industriens overskud. Disse høje udgifter var forbundet med finansieringen af industriens modernisering. Udgifterne øgedes yderligere ved, at størstedelen af den til moderniseringen relaterede langsigtede gæld var optaget i udenlandsk valuta, hvilket betød, at enhver devaluering af GRD resulterede i en relativ stigning i renteydelserne og en relativ forøgelse af den udestående gæld, med direkte indvirkning på virksomhedernes finansielle struktur (GRD blev devalueret 3,2 gange i forhold til USD i tiden mellem 1979 og 1985).

Den samlede græske cementindustriens overskud

(mia. GRD)

	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985
Overskud før finansieringsudgifter	2,3	2,7	3,7	3,2	2,6	4,0	4,5
Finansieringsudgifter	1,2	1,6	2,2	2,8	5,5	9,4	13,3
Nettooverskud før skat	1,1	1,1	1,5	0,4	- 2,9	- 5	- 8,8

Kilde: (Virksomhedsbalancer).

⁽¹⁵⁾ Institute of Economic and Industrial Research: »The Competitiveness of the Greek Industry, Part D, The Cement Industry«, Athen, juni 1987 (rapport udarbejdet for Kommissionens GD III).

- (80) Hvad angår de finansielle indikatorer for den græske cementindustri, skal det bemærkes, at de kumulative tabs kraftige indvirkning på den finansielle struktur i to af virksomhederne i 1985 gav sig udslag i en fuldstændig udhuling af den bogførte værdi af deres nettoværdi, hvilket resulterede i en negativ nettoværdi for den samlede industri. Af nedenstående tabel fremgår det, at:

- industriens fremmedkapitalprocent øgedes fra og med 1982, og i 1985 oversteg den langfristede og kortfristede gæld de samlede aktiver, dvs. at de samlede aktiver i industrien som helhed finansieredes ved lang- og kortfristet gæld
- likviditeten, som havde været tilfredsstillende indtil 1982, forringedes ligeledes herefter, hvilket afspejlede de akutte pengestrømsproblemer for industrien som helhed
- rentabiliteten (i form af nettooverskud) forringedes i hele perioden.

Den græske cementindustri finansieringsstruktur

	1979	1982	1985
Langfristet og kortfristet gæld/samlede aktiver	0,75	0,81	1,07
Omsætningsaktiver/kortfristet gæld	0,85	0,75	0,43
Nettooverskud (underskud) før skat/samlede aktiver	0,06	0,01	(0,10)

Kilde: (Virksomhedsbalancer, løbende priser).

De græske producenters respektive profil i 1985 fremgår af nedenstående tabel:

(mio. GRD)

	Heracles	Titan	Halkis	Halips	Den samlede industri
Antal ansatte	1 937	2 076	1 288	270	5 571
Samlede aktiver	43,6	20,7	16,7	6,3	87,4
Nettoværdi	- 2,2	3,7	- 8,3	0,2	- 6,6
Kortfristet gæld	31,8	10,2	19,2	4,4	65,6
Langfristet gæld	14,0	6,8	5,8	1,7	28,3
Nettoindtægt (før skat)	- 4,2	0,4	- 5,0	—	- 8,8

Kilde: (Virksomhedsbalancer).

- (81) For så vidt angår faktorer af afgørende betydning for den græske cementindustri udvikling på daværende tidspunkt, skal det understreges, at salgspriserne på hjemmemarkedet var lave sammenlignet med priserne på andre nationale markeder i EF. Dette skyldtes til dels, at staten fastsatte priserne i Grækenland. De græske eksportpriser faldt kraftigt efter 1983, hvilket var en ugunstig udvikling også for de øvrige producenter i EF. Som tidligere nævnt var en høj procentdel af de langfristede lån, som var blevet anvendt til at finansiere investeringer i begyndelsen af 1980'erne, optaget i udenlandsk valuta. Dette skabte vanskeligheder for industrien på grund af GRD's svaghed i forhold til udenlandske valutaer. Producenterne stod over for høje finansieringsudgifter med det resultat, at industrien som helhed led store tab i perioden 1983-85.

navnlig kul, olie og elektricitet havde særlig stor betydning for den græske cementindustri, idet de tegnede sig for 53 % af de samlede omkostninger, mens det europæiske gennemsnit lå på 39 % i 1984. Men på den anden side blev kul, som er det vigtigste brændstof i såvel den græske cementindustri som i EF-cementindustrien som helhed, væsentligt billigere fra 1984.

c) Udviklingen i Heracles' eksportmønster

- (82) Endelig var energipriserne en vigtig faktor i betragtning af cementindustriens omkostningsstruktur. Priserne på

- (83) Græsk cementindustri har traditionelt haft en betydelig eksport. Den græske eksport oplevede en dynamisk vækst i perioden 1979-1986 fra 4,9 mio. tons i 1979 til 7,6 mio. tons i 1985. I 1985 blev 55,9 % af den græske cementproduktion eksporteret, i 1990 43,6 % og 51,7 % i 1995. Den græske cementindustri nyder en række for-

dele i forhold til dens konkurrenter, hvilket sætter den i stand til at eksportere på omkostningseffektive vilkår. De geografiske forhold i Grækenland betyder, at produktionsenheder på samme tid kan placeres tæt ved råmaterialekilderne og ved udskibningsstederne (den økonomisk mest fordelagtige transportform for cement er søtransport, især over lange afstande). Græske virksomheder, hvoraf de fleste har moderne anlæg, har lavere produktionsomkostninger, fordi de har større produktionsenheder. Endelig råder de største græske virksomheder over egne fragtskibe til transport af cement.

- (84) Heracles er den største græske eksportør. I tiden mellem 1983 og 1984 faldt virksomhedens eksport med 6%. I 1985 steg dens eksport med 3%, og en tilsvarende stigning gjorde sig gældende for alle græske cementvirksomheder. I 1986 og 1987 fastholdtes Heracles' eksport på 1985-niveau. Den faldt med 18% i 1988, mens den samlede græske eksport faldt med 11,3%.

	Heracles' eksport (mio. tons)	Samlet græsk eksport (mio. tons)	Heracles' andel
1985	3,4	7,6	45 %
1986	3,4	7,1	48 %
1987	3,4	7,1	48 %
1988	2,8	6,3	44 %
1989	2,4	5,1	47 %
1990	2,8	5,9	47 %

- (85) Under disse omstændigheder lykkedes det Heracles i perioden 1985-1987 at øge sin andel af eksporten til de øvrige medlemsstater fra 14,8% til 18,8%.

- (86) På grundlag af ovenstående oplysninger kan det fastslås, at den støtte, der blev ydet til Heracles i 1986, medførte, at virksomhedens drift blev opretholdt, hvormed det blev muligt for den at eksportere en stigende del af produktionen til andre medlemsstater. Af denne grund må kapitaltilførslen til Heracles anses for støtte efter traktatens artikel 92, stk. 1, da den fordrejede konkurrencen og påvirkede samhandelen mellem medlemsstater.

- (87) I betragtning af ovenstående er Kommissionen ikke enig i den græske regerings påstand om, at støtten til Heracles ikke falder ind under artikel 92, stk. 1. Og heller ikke påstanden om, at alle kriterierne i artikel 92, stk. 1, ikke var opfyldt som følge af manglen på samhandel i Fællesskabet, kan opretholdes, eftersom det allerede på daværende tidspunkt kunne forudses, at den græske eksport ville rette sig mod visse andre medlemsstater inden for Fællesskabet, som det ligeledes er anført i Rettens dom.

- (88) Det skal endvidere bemærkes, at den græske regering på daværende tidspunkt var villig til og i stand til at acceptere risici, som ville have virket afskrækkende på andre investorer. Under alle omstændigheder har den græske regering ikke godtgjort, at Heracles kunne have sikret sig de midler, der var nødvendige for at sikre dens overlevelse, på kapitalmarkedet. Den har heller ikke godtgjort, at statens intervention til fordel for Heracles — når henses til virksomhedens struktur og fremtidsudsigter — ikke udgjorde statsstøtte, fordi et rimeligt afkast i form af udbytte eller kapitaltilvækst under normale omstændigheder kunne forventes inden for et rimeligt tidsrum.

- (89) I denne forbindelse påpeger Kommissionen, at den græske regering, når den gør gældende, at det private investeringsprincip var tilgodeset, gør sig skyldig i en selvmodsigelse, idet den på den ene side anfører, at Heracles' finansielle problemer i 1986 skyldtes kortsigtede problemer i økonomien og på den anden side begrundet lov 1386/83 og OAE's virksomhed med, at det var en nødvendig foranstaltning på baggrund af den økonomiske situation og udvikling i Grækenland.

- (90) Ved at undlade at anmelde støtten før gennemførelsen af gældskonverteringen har den græske regering undladt at opfylde sine forpligtelser i henhold til traktatens artikel 93, stk. 3. Endvidere havde Kommissionen i 1987 som betingelse for at godkende gennemførelsen af lov 1386/83 fastsat en forpligtelse for den græske regering til at anmelde konkrete tilfælde af intervention i virksomheder, som er omfattet af loven, og som beskæftiger 300 personer og derover, hvad angår ikke-følsomme erhvervsgrene, og 100 personer og derover, hvad angår følsomme erhvervsgrene (jf. beslutning 88/167/EØF). Støtten blev følgelig ydet ulovligt.

VIII

Vurdering af støttens forenelighed med fællesmarkedet på grundlag af artikel 92

VIII.1. Anvendelsen af undtagelsesbestemmelserne i traktatens artikel 92, stk. 2 og stk. 3

- (91) På baggrund af ovenstående er det Kommissionens pligt at vurdere, om den omhandlede støtte falder ind under nogen af undtagelsesbestemmelserne i traktatens artikel 92, stk. 2 og 3, og dermed kan undtages fra det generelle forbud mod statsstøtte i henhold til artikel 92, stk. 1.
- (92) Undtagelserne i traktatens artikel 92, stk. 2, kan ikke anvendes i dette tilfælde, da støtten ikke sigter mod at nå de deri omhandlede mål.

(93) For så vidt angår undtagelserne i artikel 92, stk. 3, litra a), om støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse, kan forholdene i Grækenland siges at falde ind under disse definitioner, men den regionale udvikling, som denne undtagelse vedrører, er hovedsagelig forbundet med tilvejebringelse af støtte til nye investeringer eller udvidelse eller omstilling af virksomheder, der indebærer fysiske investeringer og dermed forbundne omkostninger. Støtte til Heracles form af konvertering af gæld til kapital kan ikke anses for at falde ind under denne undtagelse.

(94) For så vidt angår undtagelserne i artikel 92, stk. 3, litra c), er de ikke relevante for støtten til Heracles, da støtten ikke tog sigte på at fremme udviklingen af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner. Støtten havde med andre ord ingen regionale målsætninger og var heller ikke forbundet med nogen omstrukturering af det omhandlede selskab.

(95) Undtagelserne i henhold til artikel 92, stk. 3, litra d), er ikke relevante, da støtten ikke sigter mod at fremme kulturen og bevarelsen af kulturarven.

(96) For så vidt angår undtagelsen i artikel 92, stk. 3, litra b), første del, om støtte til virkeliggørelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse, kan den ikke anvendes i dette tilfælde, da støtten til Heracles ikke sigter mod at fremme virkeliggørelsen af et sådant projekt.

(97) Eftersom lov 1386/83, som Kommissionen godkendte på grundlag af anden del af artikel 92, stk. 3, litra b), vedrørende støtte, der afhjælper en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomi, var retsgrundlaget for støtteforanstaltningerne til fordel for Heracles, kan en individuel støttetildeling kun godkendes i henhold til samme undtagelse.

VIII.2. Anvendelse af artikel 92, stk. 3, litra b)

(98) Som ovenfor anført udgør lov 1386/83 det retsgrundlag, i henhold til hvilket støtten til Heracles blev ydet. Gennemførelsen af loven var imidlertid gjort betinget af en række forhold, herunder et krav om at den græske regering anmeldte væsentlige konkrete tilfælde af støtteydelse, således at Kommissionen får mulighed for at vurdere disse i henseende til deres indvirkning på samhandelen og konkurrencen inden for Fællesskabet.

(99) I denne sammenhæng understreger Kommissionen, at Heracles-tilfældet ikke var et ad hoc-tilfælde, men klart

var et led i OAE's samlede program. Den økonomiske situation i Grækenland forværredes konstant frem til oktober 1985. Såvel interne som eksterne ubalancer havde skabt en vanskelig situation, som krævede stramme politiske foranstaltninger. De græske myndigheder stod især over for meget store betalinger til udlandet og pres på valutaen i september 1985. I oktober 1985 iværksatte de derfor et økonomisk stabiliserings- og genopretningsprogram. Dette program omfattede en 15%-devaluering af den græske drakme, en ordning vedrørende ikke-rentebærende garantistillelse i forbindelse med import, en gennemgribende revision af pristalsreguleringen af løn, omfattende finanspolitiske reguleringer og en stramning af låne- og pengepolitikken. Da det økonomiske spareprogram blev iværksat, havde mange græske virksomheder finansielle vanskeligheder som følge af den politik, der hidtil havde været ført på forskellige områder — lønpolitik, stærke begrænsninger i muligheden for at foretage afskedigelser, priskontrol, rentepolitik og overvurdering af den græske drakme. Da Kommissionen godkendte lov 1386/83 ved beslutning 88/167/EØF, påpegede den, at det måtte anses for vigtigt, at de græske virksomheder maksimerede deres økonomiske effektivitet, hvis spareprogrammets mål skulle nås. På baggrund af den græske regerings store indsats for at gennemføre en kursændring og rette op på situationen med iværksættelsen af stabiliseringsprogrammet i oktober 1985, måtte lov 1386/83 og OAE's virksomhed anses for at være en integreret del af dette program og dermed forenelig med fællesmarkedet i henhold til artikel 92, stk. 3, litra b).

(100) Hvad angår støttens formål, at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i den græske økonomi gennem en effektivisering af Heracles og tilførsel af ny kapital, skal det bemærkes, at Heracles på daværende tidspunkt var og stadig er af stor betydning for den græske økonomi. Dette understregedes af den græske regering i dens skrivelse af 3. december 1987, hvori det anførtes, at uden OAE's intervention ville den største cementkoncern med ca. 2 000 direkte beskæftigede i Grækenlands næststørste eksportsektor have været i risikozonen. Det ville have fået alvorlige sociale og regionale følger og ville desuden have haft en negativ indvirkning på Grækenlands betalingsbalance.

(101) Kommissionen bemærker, at ifølge traktaten skal støtten være begrænset til det, der er absolut nødvendigt for at nå det ønskede mål, med henblik på at undgå for stor forurening af konkurrencen.

(102) På grundlag af ovenstående accepterer Kommissionen, at støtten til Heracles var nødvendig for at nå de mål, der var fastsat som led i de generelle foranstaltninger, de græske myndigheder havde iværksat for at afhjælpe den alvorlige forstyrrelse i den græske økonomi, men det er Kommissionens opfattelse, at støtten ikke var begrænset til det absolut nødvendige for at afhjælpe den alvorlige

forstyrrelse i den græske økonomi, og dermed fordrejede den konkurrencen og påvirkede samhandelen mellem medlemsstaterne i et omfang, der er uforeneligt med fællesmarkedet. Støtteforanstaltningerne til fordel for Heracles kom umiddelbart til udtryk i afskrivning af gæld og store omkostningsbesparelser, for så vidt som der hverken skulle betales renter af det konverterede lån eller strafrente af forfalden gæld til offentlige virksomheder. Selskabets likviditet øgedes betydeligt, eftersom dets gæld blev afskrevet, og det ikke skulle betale renter og afdrag til kreditorerne, hvilket gav det mulighed for at forbedre de kreditvilkår, det tilbød sine kunder på hjemmemarkedet og på eksportmarkederne, og eksportere en stigende del af produktionen til andre medlemsstater. Selskabet opnåede hermed en stærkere konkurrencemæssig stilling, som kom til udtryk i voksende eksport og en omlægning af Heracles' eksport, der i stigende grad rettede sig mod andre medlemsstater. Kun den del af støtten, som var nødvendig for at genoprette Heracles' rentabilitet uden at påvirke samhandelen mellem medlemsstaterne i et omfang, som var uforeneligt med fællesmarkedet, og som ikke stillede virksomheden stærkere end dens konkurrenter, kan siges at være forenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 92, stk. 3, litra b). Denne del af støtten, som er omfattet af undtagelsesbestemmelsen vedrørende afhjælpning af en alvorlig forstyrrelse i den græske økonomi, påvirkede samhandelen, for så vidt som virksomheden på grund af støtten var i stand til at opretholde driften og øge sin eksport til medlemsstaterne, men ikke i et omfang, der var uforeneligt med fællesmarkedet. Stigningen i Heracles' eksport til andre medlemsstater skal ses på baggrund af den globale omlægning af den græske eksport til de øvrige medlemsstater, som fandt sted fra og med 1986. Som tidligere nævnt medførte sammenbruddet på de mellemøstlige markeder, som var Grækenlands traditionelle eksportmarkeder, at en stigende del af alle de græske eksportørers produktion rettedes mod medlemsstaterne, hovedsagelig på grund af den græske eksports konkurrencedygtighed i forhold til den europæiske produktion, som i perioden 1986-1990 ikke var tilstrækkelig til at dække det stigende interne forbrug.

- (103) Med henblik på at fastslå, hvor stor en del af støtten der ikke er omfattet af artikel 92, stk. 3, litra b), for så vidt som den bragte virksomheden i en stærkere finansiell og økonomisk situation, end det var nødvendigt for at sikre dens langsigtede levedygtighed, og dermed ikke kan siges alene at bidrage til at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i den græske økonomi, har Kommissionen foretaget en analyse af Heracles' økonomiske udvikling og finansielle situation. Denne analyse præsenteres i det følgende, hvor også den mest korrekte beregningsmetode præsenteres.

a) Heracles' økonomiske udvikling og finansielle situation

- (104) Heracles havde været tabsgivende siden 1983. I 1985 havde selskabet akutte finansielle problemer: af årsberet-

ningen fremgår det, at det havde en negativ egenkapital på 2 163 mio. GRD, et negativt nettoresultat på 4 216 mio. GRD samt et negativt ordinært driftsresultat på 4 623 mio. GRD. I slutningen af 1985 androg det samlede tab 7 249 mio. GRD.

- (105) I 1985 og 1986, dvs. før statens indgreb, så Heracles' situation således ud:

- virksomheden var udstyret med moderne produktionsfaciliteter, idet der i begyndelsen af 1980'erne var gennemført et større investeringsprogram (1983 var det sidste år med høje kapitaludgifter)
- dette investeringsprogram var i meget vid udstrækning — om ikke udelukkende — finansieret ved udenlandske lån
- devalueringen af GRD havde en negativ indvirkning på de ovennævnte låneomkostninger
- salgsindtægterne var underlagt priskontrol på hjemmemarkedet
- faldende efterspørgsel på selskabets traditionelle eksportmarkeder (Mellemosten) som følge af det store fald i prisen på olie i 1985/1986 (som begrænsede de olieeksporterende landes mulighed for at finansiere større bygge- og anlægsprogrammer).

- (106) Virksomhedens økonomiske og finansielle stilling var således betinget af stærkt stigende finansieringsomkostninger i tilknytning til låntagningen, som ikke alene havde en yderst negativ indvirkning på dens rentabilitet, men endog truede med at føre til likvidation. På den anden side var der udsigt til en relativt stor produktivtetsforøgelse i forlængelse af det investeringsprogram, der var gennemført i begyndelsen af 1980'erne.

- (107) Ved ministeriel anordning af 7. august 1986 konverterede den græske regering 27 755 mio. GRD af Heracles' forretningsgæld til forskellige offentlige institutioner til selskabskapital for at redde virksomheden fra konkurs. Heracles blev dermed befriet for en del af sin gæld og en del af de finansielle byrder, for så vidt som der ikke skulle betales rente af lånene eller udbytte til aktionærerne. Virksomheden blev holdt i live og fik dermed mulighed for fortsat at eksportere en del af sin produktion til andre medlemsstater.

- (108) Nedenstående tabel viser Heracles' finansielle og økonomiske situation i perioden 1985-1989, hvoraf det fremgår, hvilken virkning støtteforanstaltningerne havde på selskabets regnskaber.

(mio. GRD)

	1985	1986	1987	1988	1989
Anlægsaktiver	27 627	24 507	22 194	26 854	24 572
Omsætningsaktiver	14 301	14 987	17 078	20 438	25 132
Egenkapital	- 2 163	23 054	23 751	32 402	35 866
Langfristet gæld	13 990	4 841	2 768	1 506	687
Kortfristet gæld	30 933	12 679	12 155	12 305	11 249
Samlede aktiver	43 583	40 919	39 820	47 607	49 934
Omsætning	29 928	29 840	30 480	34 923	39 549
Driftsomkostninger	28 020	27 356	26 840	29 777	31 940
Driftsresultat	1 908	2 484	3 640	5 146	7 609
Finansielt resultat	- 6 530	- 4 202	- 2 388	- 2 087	- 1 992
Ordinært driftsresultat	- 4 622	- 1 718	1 252	3 059	5 617
Ekstraordinært resultat	407	- 230	- 1 144	- 1 634	- 2 151
Nettoresultat	- 4 215	- 1 948	108	1 425	3 466

Kilde: selskabets årsberetninger 1985-1989.

- (109) Nedenstående tabel viser tendensen i nogle af Heracles vigtige finansielle indikatorer før og efter konverteringen af gæld til kapital.

	1985	1986	1987	1988	1989
Lang- og kortfristet gæld/samlede aktiver	1,03	0,43	0,37	0,29	0,24
Omsætningsaktiver/kortfristet gæld	0,46	1,18	1,41	1,66	2,23
Nettooverskud(underskud) før skat/samlede aktiver	- 0,1	- 0,05	0	0,03	0,07

Kilde: selskabets årsberetninger 1985-1989.

- (110) Som det fremgår af Heracles' årsberetninger, var virksomhedens finansielle situation før konverteringen af gæld til kapital særdeles usikker: høje finansieringsomkostninger som følge af stor gæld førte til store tab, som udhulede selskabskapitalen. Det skal dog også bemærkes, at Heracles selv i de mest kritiske år registrerede positive driftsresultater, når der ikke tages hensyn til finansieringsomkostningerne, og at dets dårlige finansielle resultater var tæt forbundet med den generelt svage græske økonomi.

b) Alternative metoder til beregning af den del af støtten, som ikke var begrænset til det absolut nødvendige

- (111) Som tidligere nævnt udtrykte Kommissionen i beslutningen om at udvide proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2⁽¹⁶⁾, i forlængelse af Rettens dom selv alvorlig tvivl

⁽¹⁶⁾ Se fodnote 1.

om, om støtten til Heracles kan anses for at være forenelig med det fælles marked. Kommissionen nærede især tvivl om, om undtagelsesbestemmelserne i artikel 92, stk. 3, litra b) kan anvendes på støtten til Heracles. Det var dens opfattelse, at støtten kan have stillet Heracles i en stærkere konkurrencesituation, end det ville have været nødvendigt for at sikre virksomhedens levedygtighed.

(112) På grundlag af en sammenligning mellem Titans og Heracles' finansieringsomkostninger i forhold til henholdsvis omsætning og solgt mængde konkluderede Kommissionen, at Heracles var overfinansieret med ca. 5 mia. GRD, og at støtten derfor ikke var begrænset til det absolut nødvendige.

(113) I forbindelse med beslutningen om at udvide proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2, modtog Kommissionen en række bemærkninger fra tredjeparter, bl.a. vedrørende spørgsmålet om valg af metode til beregning af omfanget af den støtte i form af gældskonvertering, der måtte anses for absolut nødvendig for at sikre virksomhedens levedygtighed.

(114) *British Cement Association* (BCA) anmodede på sine medlemmers vegne prof. George Yarrow (Hertford College) om at foretage en analyse af støttens økonomiske aspekter. I dennes første rapport fastsættes Heracles' anslåede overfinansiering på grundlag af en analyse af virksomhedens regnskabsførte cash flows. På Kommissionens anmodning bad den britiske cementindustri George Yarrow om at udvide analysen med en ex ante-vurdering, da konklusionerne i den første rapport byggede på ex post-betragtninger, der alene konstaterede de faktiske resultater.

(115) I den efterfølgende ex ante-vurdering baseredes beregningerne på en sammenligning mellem finansielle strukturer. Yarrow antog, at Heracles' investeringer var finansieret på samme måde som Titans aktiviteter, dvs. ved en tilsvarende blanding af fremmedkapital og egenkapital, og at også de hermed forbundne ydelser og omkostninger var sammenlignelige. Hvis denne antagelse lægges til grund, tyder tallene for nedskrivninger og aktiver på, at Heracles' gældskapacitet alt andet lige ville have været ca. dobbelt så stor som Titans i midten af 1980'erne. På dette grundlag nåede *British Cement Association* til den konklusion, at konverteringen af Heracles' gæld i 1986 repræsenterede en overfinansiering på ca. 15,5 mia. GRD.

(116) I sin klage anførte Titan, at der var tale om overfinansiering, og at en gældskonvertering af den omhandlede størrelsesorden ikke alene var unødvendig, men også ude af proportion med virksomhedens størrelse og behov. Efter Titans opfattelse ville den absolut nødvendige gældskonvertering, som kunne sikre Heracles' levedygtighed, svare til et niveau, hvor virksomheden fortsat

kunne betale renter og afdrag på gælden og opretholde sin drift. Titan har i den forbindelse analyseret Heracles' forventede cash flows efter 1986, ud fra den betragtning, at det er cash flow, der anvendes til at betale gæld.

(117) På grundlag af beregninger baseret på finansielle oplysninger i Heracles' årsberetninger konkluderer Titan, at Heracles havde skabt tilstrækkelig likviditet fra og med 1987 til mindst at kunne bære en yderligere gæld på 15 mia. GRD — og måske helt op til 20 mia. GRD — hvis tilbagebetalingerne måles ud fra de forudgående år.

(118) For at godtgøre, at konverteringen af Heracles' gæld til selskabskapital i 1986 ikke førte til overfinansiering af selskabet, fremsendte *Heracles* en rapport udarbejdet af prof. Joseph Hassid (Piraeus University) og prof. Emmanuel Sakellis (Athens Pantion University). Deres resultater var fremkommet ved at sammenligne en række nøgletal for Heracles' kapitalstruktur med sammenlignelige nøgletal hidrørende fra fire store stikprøveundersøgelser af internationale cementproducenter⁽¹⁷⁾. Undersøgelserne omfattede ikke kun rentable selskaber, men også selskaber i vanskeligheder.

(119) Rapporten søger at bestemme, med hvilket beløb Heracles' nettoværdi skulle have været forøget pr. 31. december 1985 for at sikre virksomhedens rentabilitet. For at et selskab kan karakteriseres som rentabelt, skal værdien af dets mere langfristede kapital helst overstige anlægsaktivernes værdi. Hvis dette ikke er tilfældet, vil selskabet skulle finansiere en del af sine anlægsaktiver gennem kortfristede lån, og det vil da ikke være et sundt foretagende, idet dets driftskapital (som også omfatter lagerbeholdninger, der ikke umiddelbart kan omsættes til likvid kapital) ikke vil være stor nok til at dække disse kortfristede lån.

(120) Til bestemmelse af, hvor stort et beløb der skulle konverteres fra kortfristet gæld til egenkapital, anvender rapporten finansielle oplysninger fra balancer i de fire stikprøveundersøgelser. Formålet er at bestemme de gennemsnitlige finansielle indikatorer for individuelle virksomheder og koncerner og at anvende det geometriske gennemsnit som en kritisk værdi, som Heracles' finansielle struktur bør konvergere henimod. Der blev foretaget beregninger af følgende forhold: i) nettoværdi plus langfristet gæld divideret med anlægsaktiver, ii) anlægsaktiver i forhold til nettoværdien, iii) nul-score (nøgletal, der anvendes til at vurdere konkurssandsynligheden).

⁽¹⁷⁾ 1. undersøgelse: *Troy Almanac of Business and Financial Ratios* (441 virksomheder inden for cementproduktion (cement, hydraulisk cement) i perioden fra juli 1984 til juni 1985).

2. undersøgelse: *Value Line databases* (alle cementindustrier i USA i 1985).

3. undersøgelse: *Robert Morris & Associates: Annual Statement Studies* (209 virksomheder inden for produktion af cement og relaterede produkter i perioden fra april 1985 til marts 1986).

4. undersøgelse: *Robert Morris & Associates: Annual Statement Studies* (136 producenter af forbladet beton i perioden fra april 1985 til marts 1986).

- (121) Hvad angår det første forhold anslås det, at Heracles' langfristede kapital skulle have været forøget med 27,5 mia. GRD. Dette beløb skulle med andre ord have været konverteret fra kortfristet gæld til enten langfristede lån eller egenkapital for at opnå det samme forhold, som det gennemsnit, der er fremanalyseret på baggrund af de fire stikprøveundersøgelser. Eftersom i alt 20,2 mia. GRD af Heracles' kortfristede gæld blev konverteret til selskabskapital i august 1986 (de resterende 7,5 mia. GRD repræsenterede en konvertering af langfristede lån til egenkapital), fremgår det, at det i realiteten var et mindre beløb, der blev konverteret, end det, der efter stikprøvegennemsnittet ville have været ønskeligt. Et tilsvarende resultat opnås for de øvrige beregningers vedkommende.
- (122) Med henblik på at undersøge, i hvilket omfang Heracles blev overfinansieret, mener Kommissionen, som den også anførte i beslutningen om at udvide proceduren i henhold til artikel 93, stk. 2, i november 1995, at det på grund af det græske cementmarkeds særlige kendetegn er hensigtsmæssigt at sammenligne Heracles med den lidt mindre, men til stadighed rentable græske konkurrent Titan. Dette er begrundet i, at de to virksomheder opererede under samme vanskelige økonomiske omstændigheder og havde samme omkostningsniveau med hensyn til f.eks. arbejds-, energi- og renteudgifter. Markedsvilkårene for græske producenter var på støttetidspunktet væsentligt forskellige fra de europæiske konkurrenters, bl.a. hvad angår den makroøkonomiske situation, de nationale selskabsretlige bestemmelser, prisfastsættelsesordningen og afhængigheden af eksportmarkeder.
- (123) Hvad angår valget af 1987 som referenceår, bemærker Kommissionen, som det også er anført i beslutningen om at udvide proceduren efter artikel 93, stk. 2, at 1987 var Heracles' første normale driftsår efter interventionen. En sammenligning mellem de to virksomheder giver mulighed for at undersøge, hvordan situationen så ud på det tidspunkt, da interventionen fandt sted.
- (124) Kommissionen mener, at sammenligningen mellem Heracles' og Titans finansielle struktur bør baseres på tre finansielle nøgletal, nemlig de finansielle nettoomkostningers andel af omsætningen, de finansielle nettoomkostninger pr. solgt ton og de finansielle nettoomkostninger pr. produceret ton. På baggrund af de oplysninger, der er udvekslet i løbet af den udvidede procedure, er det Kommissionens opfattelse, at der til de to forhold, der er undersøgt i beslutningen fra november 1995 om at udvide proceduren efter artikel 93, stk. 2, bør føjes et tredje forhold, nemlig »finansieringsomkostninger pr. produceret ton«. Hermed bliver sammenligningen mellem de to virksomheder mere præcis, for så vidt som der kompenseres for virksomhedernes forskellige leveringsstrategier, som i det ene tilfælde omfatter oplagring af produktionen og i det andet består i direkte levering fra produktionsstedet.
- (125) På grundlag af de oplysninger, de græske myndigheder fremsendte den 8. februar 1999, er Kommissionen nu i stand til at præcisere sin beregningsmetode, idet beregningerne kan baseres på mere detaljerede analyser af finansieringsomkostningernes sammensætning, både for Heracles og Titan, for så vidt som indtægter fra kapitalinteresser fratrækkes de to virksomheders samlede finansieringsomkostninger.
- (126) Når denne metode anvendes, noterer Kommissionen sig, at Titans finansielle nettoomkostninger repræsenterede 10,1% af omsætningen, medens den tilsvarende andel for Heracles kun var 8,1%. Forholdet mellem de finansielle nettoomkostninger/solgt mængde var 469,9 GRD/ton for Titan og kun 392,7 GRD/ton for Heracles, medens forholdet mellem de finansielle nettoomkostninger/produceret ton var 423,5 GRD/ton for Titan og 471,2 GRD/ton for Heracles.
- (127) Ud fra beregningen af den gennemsnitlige teoretiske værdi af de lavere finansielle nettoomkostninger, som Heracles havde opnået i forhold til Titan, konkluderer Kommissionen, at Heracles' overfinansiering andrager 2 488 mio. GRD (ca. 7 mio. EUR).
- (128) Ved denne metode reduceres forskellen mellem de to selskabers finansieringsomkostninger, og dermed reduceres også overfinansieringen af Heracles sammenlignet med Titan. Fordelen ved at anvende denne metode består i, at de finansieringsomkostninger, der danner grundlag for sammenligningen mellem Heracles og Titan, er homologe beløb, fordi de begge er nettobeløb og dermed sammenlignelige. I finansverdenen foretrækker man ved denne type analyse at regne med finansielle nettoomkostninger frem for finansielle bruttoomkostninger, fordi det er mere præcise tal.
- (129) Beløbet på 2 488 mio. GRD repræsenterer den del af gældskonverteringen, som lå over det niveau, der var nødvendigt for at sikre Heracles' langsigtede levedygtighed. Denne overfinansiering havde konkurrencefordrende virkninger på det europæiske cementmarked, for så vidt som den bevirkede, at selskabet opnåede en stærkere konkurrencemæssig stilling, som gav sig udslag i voksende eksport og en omlægning af eksporten, som i stigende grad rettede sig mod de andre medlemsstater. Denne del af støtten, som ikke var absolut nødvendig for at genoprette Heracles' rentabilitet, som ikke falder ind under undtagelsesbestemmelsen om afhjælpning af en alvorlig forstyrrelse i den græske økonomi, og som bragte selskabet i en stærkere stilling i forhold til konkurrenterne, er ikke forenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 92, stk. 3, litra b). Tilbagesøgning af de økonomiske fordele, som støttemodtageren har nydt godt af siden den dato, hvor støtten blev ydet, er nødvendig for at genoprette den oprindelige konkurrencemæssige situation.
- (130) Den anvendte metode giver Kommissionen mulighed for at beregne Heracles' overfinansiering på grundlag af de oplysninger, der var tilgængelige på tidspunktet for statsinterventionen, dvs. uden ex post-betragtninger baseret på begivenheder, som indtraf efter gældskonverteringen, og som ikke var kendte på tidspunktet for statsinterven-

tionen. Af ovennævnte grunde bestrider Kommissionen Titans fremgangsmåde ved beregningen af Heracles' overfinansiering, da den bygger på en analyse af virksomhedens cash flow efter 1986 og dens evne til at afdrage sin gæld.

- (131) Den af Kommissionen anvendte metoder har endvidere den fordel, at den direkte relaterer de to selskabers finansieringsomkostninger til deres produktionsresultater, udtrykt såvel i pengemæssige som fysiske værdier. På dette grundlag kan man afvise visse antagelser, som British Cement Association baserede sin vurdering af Heracles' overfinansiering på, bl.a. antagelsen om ensartede finansieringsstrukturer i Titan og Heracles og om anvendelsen af en ensartet blanding af fremmedkapital og egenkapital til finansiering af de to virksomheders aktiviteter, hvilket ikke helt svarer til de faktiske forhold på daværende tidspunkt.

- (132) Kommissionen anfægter ligeledes den metode, Heracles anvender med henblik på at godtgøre, at selskabet ikke var overfinansieret, og som gik ud på at sammenligne Heracles med et stort antal internationale cementproducenter. Som tidligere nævnt var markedsvilkårene for græske producenter på støttetidspunktet væsentligt forskellige fra deres internationale konkurrenters, og en analyse baseret på en sammenligning mellem finansielle nøgletal for virksomheder, som opererer under forskellige betingelser, kan ikke anses for at være præcise.

- (133) Ovenstående analyse tager ikke alene hensyn til Kommissionens oprindelige tvivl vedrørende den omhandlede støttes forenelighed med fællesmarkedet, men giver også mulighed for at tage stilling til støttens fordrejende virkninger i fællesskabssammenhæng. Hermed har Kommissionen vurderet, om støtten blev ydet i overensstemmelse med beslutning 88/167/EØF (dvs. med lov 1386/83) og med traktatens artikel 92. Analysen godtgør, at konverteringen af en del af Heracles' gæld til kapital i 1986 kan anses for at være foretaget i overensstemmelse med beslutning 88/167/EØF om lov 1386/83.

- (134) Hvad angår støttens forenelighed med traktatens artikel 92 viser ovenstående analyse, at en del af den samlede støtte på 27 755 mio. GRD, svarende til 25 267 mio. GRD, kan betragtes som forenelig med fællesmarkedet i henhold til traktatens artikel 92, stk. 3, litra b), for så vidt som den bidrager til at afhjælpe en alvorlig forstyrrelse i den græske økonomi uden at påvirke samhandelen i et omfang, der er i strid med fællesmarkedet, og uden at den bevirker, at den støtte-modtagende virksomhed opnår en stærkere konkurrencemæssig stilling i forhold til konkurrenterne. Analysen viser imidlertid også, at Heracles blev overfinansieret med 2 488 mio. GRD. Med henblik på at korrigere støttens fordrejende virkning på markedet, pålægger Kommissionen derfor den græske regering at tilbagesøge et

beløb på 2 488 mio. GRD fra Heracles. Renterne beregnes med virkning fra den dato, hvor støtten blev udbetalt, på grundlag af den referencesats, som anvendes til beregning af subventionsækvivalenten i forbindelse med regionalstøtte, og som var gældende på det pågældende tidspunkt.

- (135) Med ovenstående analyse har Kommissionen opfyldt den pligt til at undersøge, om støtten har fordrejet konkurrencen og påvirket samhandelen i Fællesskabet, som Retten pålagde den, da den annullerede Kommissionens beslutning om at godkende den støtte, der var blevet ydet til Heracles.

IX

Konklusioner

- (136) Kommissionen har med ovenstående analyse godtgjort, at støtten er ulovlig og for en dels vedkommende uforenelig med fællesmarkedet.

- (137) Heracles gør gældende, at enhver omstødelse af Kommissionens beslutning om støttens forenelighed vil være i strid med principperne om legitim forventning og redelig administration. For så vidt angår Heracles' bemærkning om, at de faktiske omstændigheder, som Kommissionen baserer sin beslutning på, fortsat gælder, skal det understreges, at Retten i sin dom kræver, at Kommissionen ikke alene vurderer støttens forudsigelige virkninger, men også — i hvert fald implicit — pålægger Kommissionen at vurdere de støtteforanstaltninger, der reelt blev gennemført i perioden 1986-1991. Heraf følger, at Kommissionen ikke alene skal tage hensyn til de faktiske forhold, der vedrører tidspunktet, hvor støtten blev ydet, men også til de faktiske forhold, der vedrører tiden derefter.

- (138) Kommissionen bemærker endvidere, at det er fast retspraksis⁽¹⁸⁾, at, eftersom den kontrol, som Kommissionen skal føre med statsstøtte i medfør af traktatens artikel 93, har sit grundlag i ufravigelige principper, kan støttemodtagerne principielt ikke have nogen berettiget forventning om, at den støtte, de har modtaget, er lovlig, medmindre den er blevet ydet under iagttagelse af proceduren i nævnte traktatbestemmelse. Den omstændighed, at Kommissionen oprindeligt godkendte

⁽¹⁸⁾ Jf. dom af 20. september 1990 i sag C-5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. 1990 I, s. 3437, præmis 14, og dom af 14. januar 1997 i sag C-169/95, Spanien mod Kommissionen, Sml. 1997 I, s. 135, præmis 53.

støtten til Heracles, kan ikke antages at have givet den støttemodtagende virksomhed (Heracles) grund til at nære nogen berettiget forventning, eftersom Kommissionens beslutning blev anfægtet inden for søgsmålsfristen og derpå annulleret af Retten i Første Instans. Kommissionen begåede fejl kan således ikke ophæve virkningerne af Den Helleniske Republiks ulovlige adfærd —

2. Støtten tilbagekræves i overensstemmelse med procedurerne og bestemmelserne i græsk ret. Støtten kræves tilbagebetalt med renter beregnet fra den dato, hvor støtten blev udbetalt, på grundlag af den referencesats, som anvendes til beregning af subventionsækvivalenten i forbindelse med regionalstøtte, og som var gældende på det pågældende tidspunkt.

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Kapitaltilførslen på 27 755 mio. GRD til Heracles General Cement Company udgør statsstøtte efter traktatens artikel 92, stk. 1. En del af støtten, svarende til et beløb på 25 267 GRD, anses for forenelig med fællesmarkedet, da den opfylder betingelserne for at omfattes af undtagelsesbestemmelserne i EF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra b). Den resterende del af støtten, svarende til et beløb på 2 488 mio. GRD, er uforenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

1. Den græske regering træffer de nødvendige foranstaltninger til at tilbagesøge den del af den i artikel 1 omhandlede støtte, som er uforenelig med fællesmarkedet, og som er ydet ulovligt, svarende til et beløb på 2 488 mio. GRD.

Artikel 3

Den græske regering underretter senest to måneder efter datoen for meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om de foranstaltninger, den har truffet for at efterkomme den.

Artikel 4

Denne beslutning er rettet til Den Helleniske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 17. marts 1999.

På Kommissionens vegne

Karel VAN MIERT

Medlem af Kommissionen

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 25. november 1999

om den støtteordning, Portugal har indført til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug og til fremme af svineproduktionen

(meddelt under nummer K(1999) 4861)

(Kun den portugisiske udgave er autentisk)

(2000/200/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab, særlig artikel 88, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til Rådets forordning (EØF) nr. 2759/75 af 29. oktober 1975 om den fælles markedsordning for svinekød⁽¹⁾ og Rådets forordning (EØF) nr. 2777/75 af 29. oktober 1975 om den fælles markedsordning for fjerkrækød⁽²⁾, som ændret ved forordning (EF) nr. 3290/94⁽³⁾ og (EF) nr. 2916/95⁽⁴⁾, særlig artikel 21 og 19,

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger⁽⁵⁾, og

ud fra følgende betragtninger:

I

Sagsforløb

- (1) Ved det portugisiske lovdekret nr. 146/94 af 24. maj 1994 blev der oprettet en kreditlinje (kapitel I) til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug og en kreditlinje (kapitel II) til fremme af svineproduktionen. Dette lovdekret blev offentliggjort i Portugals officielle tidende⁽⁶⁾.
- (2) Da Kommissionen ikke, således som det er fastsat i traktatens artikel 88, stk. 3, havde modtaget nogen meddelelse fra de portugisiske myndigheder om den

pågældende statsstøtte, anmodede den i et brev af 26. november 1996 de portugisiske myndigheder om senest 15 hverdage efter datoen for brevet af bekræfte støtteordningens eksistens, dens iværksættelse og dens eventuelle budgetmæssige virkninger samt om at give en nærmere beskrivelse af den ene af kreditlinjerne. Ved brev af 23. december 1996 bekræftede de portugisiske myndigheder eksistensen af lovdekret nr. 146/94 om statsstøtte i form af kreditlinjer til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug og til fremme af svineproduktionen. De pågældende foranstaltninger blev derfor opført som støttesag NN 65/97 i registeret over ikke-anmeldt støtte.

- (3) Ved brev af 23. maj 1997, registreret den 27. maj 1997, sendte Portugals faste repræsentation ved Den Europæiske Union de oplysninger, som Kommissionen havde anmodet om i brev af 26. november 1996 og 5. maj 1997.
- (4) Ved brev af 10. oktober 1997 meddelte Kommissionen Portugal, at den havde besluttet at indlede den procedure, der er fastsat i traktatens artikel 88, stk. 2, over for de pågældende foranstaltninger. I samme brev opfordrede Kommissionen Portugal til at fremsætte bemærkninger hertil senest en måned efter datoen for det nævnte brev.
- (5) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren i traktatens artikel 88, stk. 2, blev offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*⁽⁷⁾. Kommissionen opfordrede de øvrige medlemsstater og andre interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger til de pågældende støtteforanstaltninger senest en måned efter offentliggørelsen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

- (6) Portugal fremsatte sine bemærkninger ved brev af 13. januar 1998.

- (7) De øvrige interesserede parter fremsatte ingen bemærkninger.

⁽¹⁾ EFT L 282 af 1.11.1975, s. 1.⁽²⁾ EFT L 282 af 1.11.1975, s. 77.⁽³⁾ EFT L 349 af 31.12.1994, s. 105.⁽⁴⁾ EFT L 305 af 19.12.1995, s. 49.⁽⁵⁾ EFT C 83 af 18.3.1998, s. 5.⁽⁶⁾ Diário da República, Serie I-A, n.º 120 af 24. maj 1994.⁽⁷⁾ Se fodnote 5.

II

Kreditlinje til fremme af svineproduktionen**Detaljeret beskrivelse af foranstaltningerne**

- (8) Lovdekret nr. 146/94 af 24. maj 1994 har til formål at imødegå de alvorlige strukturelle vanskeligheder i sektoren for jordløst intensivt husdyrbrug. Denne sektor er ikke støtteberettiget under de operationelle programmer, der medfinansieres af EUGFL, Udviklingssektionen. Lovdekretet omhandler to foranstaltninger: en kreditlinje for svine-, fjerkræ- og kaninproducenter og en kreditlinje for svineproducenter, der anvender avlssystemer med lukkede besætninger.

- (12) Denne kreditlinje er oprettet for at stille finansielle midler til rådighed til erhvervelse af produktionsfaktorer (mellemliggende forbrug).

- (13) Støtten er ydet i form af rentegodtgørelse for banklån. Disse lån har en maksimal løbetid på fire år og afdrages hvert år. Godtgørelserne, som udtrykkes i procent af rentesatserne for de optagne lån, varierer fra år til år og er gradvist aftagende fra det første år (første år 10%, andet år 8%, tredje år 6% og fjerde år 4%).

- (14) Loftet for det samlede lånebeløb er på 7,632 mia. PTE.

Kreditlinje til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug

III

Begrundelse for indledning af proceduren efter traktatens artikel 88, artikel 2

- (9) Kreditlinjen til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug har til formål at:

- gøre det muligt for støttemodtagerne at forhandle med kreditinstitutterne om en omlægning af lån, der er optaget med henblik på husdyrbrug, og som kan dokumenteres ved henvisning til investeringer mellem 1. januar 1985 og 31. december 1993 i modernisering af anlæg, sundhedsforanstaltninger og miljøbeskyttelse
- stille midler til rådighed for disse producenter, således at de kan afvikle deres gæld til leverandører for køb af investeringsgoder i perioden 1. januar 1992 til 31. december 1993.

- (15) Kommissionens begrundelse for at indlede procedure efter traktatens artikel 88, stk. 2, kan opsummeres på følgende måde:

- (16) Hvad angår kreditlinjen til gældssanering i sektoren for intensivt husdyrbrug, vurderede Kommissionen, at denne foranstaltning, i henhold til de fællesskabsrammebestemmelser⁽⁹⁾, der anvendtes på det pågældende tidspunkt, ikke opfyldte betingelserne for at blive betragtet som støtte til redning eller omstrukturering af kriseramte virksomheder. Punkt 2.2 i disse bestemmelser gav medlemsstaterne mulighed for at anvende de særlige regler, Kommissionen har fastsat for denne form for støtte i landbrugssektoren.

- (10) Støtten er ydet i form af rentegodtgørelse for banklån. Disse lån har en maksimal løbetid på fem år, og tilbagebetalingen påbegyndes det andet år. Rentegodtgørelsen er variabel og gradvist faldende fra det første år (første år 60%, andet år 45% og tredje år 30%). Fra det fjerde år ydes der ikke længere rentegodtgørelse. Rentegodtgørelserne beregnes i forhold til referencesatsen på 13%, således som den er fastsat i lovdekret nr. 359/89 af 18. november 1989⁽⁸⁾.

- (17) Anvendelsen af de særlige regler for omstrukturering af virksomheder i landbrugssektoren kræver, at der opfyldes tre betingelser: støtten skal vedrøre investeringer, der er foretaget på et tidligere tidspunkt; støtten (eventuelt kombineret med tidligere støtte til disse investeringer) må ikke overstige visse satser, og virksomhederne skal dokumentere, at de er rentable, men risikerer at gå konkurs.

- (11) Loftet for det samlede lånebeløb er på 28 mia. PTE.

- (18) Kommissionen mente, at den portugisiske kreditlinje respekterede den første betingelse, men ikke de sidste to.

⁽⁸⁾ Den nationale referencesats er i øjeblikket 8%.

⁽⁹⁾ EFT C 368 af 23.12.1994, s. 12.

- (19) Hvad angår kreditlinjen til fremme af svineproduktionen, mente Kommissionen ikke, at den anvendtes til investeringer, men derimod til kortfristede lån (»driftslån«), da der var tale om støtte til erhvervelse af produktionsfaktorer. Den pågældende foranstaltning opfyldte ikke det vigtigste krav, der var gældende fællesskabspraksis på det pågældende tidspunkt, nemlig at låneperioden højest måtte være et år.

IV

Kommentarer fra Portugal

- (20) Portugals regering fremsatte ved brev af 13. januar 1998 sine kommentarer til de foranstaltninger, der er beskrevet i afsnit III.
- (21) De portugisiske myndigheders generelle holdning var den, at den pågældende støtte udgjorde landets eneste foranstaltning til fordel for sektoren for intensivt husdyrbrug, som befandt sig i en vanskelig situation, der navnlig skyldtes tre forhold:
- den hurtige åbning af grænserne for landbrugsprodukter og store prisfald som følge af det markedspress, importen medførte
 - den høje bankrente, navnlig i landbrugssektoren
 - høje foderpriser på grund af tørke (og efterfølgende dårlig høst) i 1993 og perifer beliggenhed i forhold til de øvrige medlemsstater.

De portugisiske myndigheder tilføjede, at situationen for det intensive husdyrbrug ikke blev forbedret på trods af støtten. Portugal var i 1993 selvforsynende, men importerer nu 20% af det nationale forbrug i den pågældende sektor.

Kreditlinje til gældssanering i sektoren for intensivt husdyrbrug

- (22) De portugisiske myndigheder understreger, at Kommissionen erkender, at støttebeløbet »er lavere end de maksimumsatser, Kommissionen normalt tillader«. Portugal mener i den sammenhæng, at Kommissionens holdning

er uklar, når den vurderer, at maksimumsatserne ikke blev respekteret, da støtten blev ydet, fordi det efterfølgende blev konstateret, at maksimumsatserne var overskredet. Ifølge de portugisiske myndigheder rejser Kommissionen det formelle spørgsmål om det nøjagtige tidspunkt for registreringen af overskridelsen af grænserne i stedet for det grundlæggende spørgsmål om overholdelse af maksimumgrænserne.

- (23) Kommissionen konkluderede, at støtteordningen ikke overholder sektorgrænserne under Kommissionens forordning (EF) nr. 950/97⁽¹⁰⁾. I henhold til de portugisiske myndigheder synes Kommissionen at anvende de sektorgrænser, der er fastsat i denne forordning, på landbrugsbedrifterne med henvisning til, at de indgår i strukturalpolitikken for landbruget. Ifølge de portugisiske myndigheder skal dette krav ikke anvendes, da det ikke indgår i rammebestemmelserne.
- (24) Hvad angår virksomhedernes rentabilitet, peger de portugisiske myndigheder på, at Kommissionens kriterier kun vedrører rentabilitet, og at det ikke præciseres, om der er tale om økonomisk eller finansiell rentabilitet. De nævnte myndigheder mener endvidere ikke, det kan antages, at bankernes sagsbehandling udelukkende er begrænset til virksomhedernes finansielle situation.

Kreditlinje til fremme af svineproduktionen

- (25) Kommissionen har ikke modtaget kommentarer fra Portugal til denne foranstaltning.

V

Vurdering af støtteforanstaltningerne**Anvendelse af traktatens artikel 87, stk. 1**

- (26) I henhold til artikel 21 i forordning (EØF) nr. 2759/75 og artikel 19 i forordning (EØF) nr. 2777/75 anvendes traktatens artikel 92 og 94 (nu artikel 87 og 89) på fremstilling og afsætning af de produkter, der er nævnt i artikel 1, stk. 1, i disse forordninger.

⁽¹⁰⁾ EFT L 142 af 2.6.1997, s. 1.

(27) I henhold til artikel 87, stk. 1, er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelig med fællesmarkedet.

(28) Fællesskabets produktion af kød og andre produkter, der er fremstillet af svin, fjerkræ og kaniner er på 22,31 mio. tons⁽¹¹⁾. Den portugisiske produktion af kød og andre produkter, der er fremstillet af svin, fjerkræ og kaniner, udgør 0,54 mio. tons. Der er en betydelig samhandel med disse produkter mellem EU og Portugal. I 1997 importerede Portugal således 75 900 tons af disse produkter fra de andre medlemsstater og eksporterede 4 100 tons. Eksporten havde en værdi på 6,0 mio. EUR og importen en værdi på 160,5 mio. EUR.

(29) De omhandlede foranstaltninger kan derfor påvirke handelen med produkter, der er fremstillet af svin, fjerkræ og kaniner, mellem medlemsstaterne, idet støtten begunstiger producenterne i en medlemsstat i forhold til de andre medlemsstaters producenter. Foranstaltningerne har en direkte og umiddelbar indvirkning på virksomhedernes produktionsomkostninger inden for sektoren for intensivt husdyrbrug i Portugal. De giver dem derfor en økonomisk fordel i forhold til øvrige medlemsstaters virksomheder, der ikke har adgang til en tilsvarende støtte. Følgelig fordrejer eller truer de med at fordreje konkurrencevilkårene.

(30) På grundlag af ovenstående bør de pågældende foranstaltninger betragtes som statsstøtte i henhold til artikel 87, stk. 1.

Mulige undtagelser under traktatens artikel 87

(31) Der kan indrømmes undtagelser fra uforenelighedsprincippet i artikel 87, stk. 1.

(32) De undtagelser fra denne uforenelighed, der er fastsat i artikel 87, stk. 2, kan imidlertid tydeligvis ikke anvendes i dette tilfælde og blev heller ikke gjort gældende af de portugisiske myndigheder.

(33) De undtagelser, der er fastsat i artikel 87, stk. 3, skal fortolkes restriktivt ved evaluering af støtteprogrammer for regioner eller sektorer eller ved anvendelse af generelle støtteordninger. Der kan kun indrømmes undtagelser, når Kommissionen kan konkludere, at støtten er nødvendig for at sikre, at et af de mål, der er opstillet, nås. Hvis der blev gjort undtagelser i forbindelse med støtte,

som ikke kan medvirke til at sikre dette, ville det svare til, at man tillod forstyrrelser af samhandelen mellem medlemsstaterne og konkurrencefordrejning uden berettigelse i forhold til EF's interesser. Desuden ville virksomhederne i nogle medlemsstater herved uretmæssigt blive mere fordelagtigt stillet end andre virksomheder.

(34) I henhold til artikel 87, stk. 3, litra c), kan støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgrene eller økonomiske regioner betragtes som forenelig med fællesmarkedet, hvis den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.

(35) Støtten skal vurderes på baggrund af denne bestemmelse.

Kreditlinje til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug

(36) Kommissionen undersøgte i første omgang, om denne kreditlinje var i overensstemmelse med EF's rammebestemmelser for statsstøtte til redning og omstrukturering af kriseramte virksomheder⁽¹²⁾, som var gældende på tidspunktet for tildelingen af støtten og ved indledningen af den procedure, der er fastsat i artikel 88, stk. 2 i traktaten. Disse bestemmelser er imidlertid blevet ændret ved nye rammebestemmelser⁽¹³⁾, der har været i kraft siden 1. januar 1998. Af hensyn til retssikkerheden foretages evalueringen af foranstaltningen med henblik på den endelige beslutning efter de kriterier, som var gældende på tidspunktet for indledningen af proceduren i artikel 88, stk. 2 i traktaten.

(37) Punkt 2.2 i rammebestemmelserne fra 1994 gjorde det muligt for de medlemsstater, som ønskede det, at anvende de særlige regler, der var fastsat af Kommissionen for denne type støtte til landbrugssektoren. Portugal meddelte ikke Kommissionen, hvilke kriterier landet havde til hensigt at anvende ved gennemgangen af foranstaltningerne.

(38) Ved Kommissionens sagsbehandling bør der derfor tages hensyn til alle aspekter i forbindelse med de pågældende rammebestemmelser, herunder rednings- og omstrukturingsstøtte og de særlige regler for landbrugssektoren.

(39) Redningsstøtte skal:

— bestå af tilførsel af likviditet i form af lånegarantier eller lån til normal markedsrente

⁽¹¹⁾ Kilde: Eurostat 1997.

⁽¹²⁾ Se fodnote 9.

⁽¹³⁾ EFT C 283 af 19.9.1997, s. 2.

- være begrænset til, hvad der er strengt nødvendigt for at sikre virksomhedens fortsatte beståen (f.eks. dækning af lønudgifter, rutinemæssige leverancer, osv.)
 - kun ydes i det tidsrum, der er nødvendigt for at få fastlagt de fornødne og gennemførlige saneringsforanstaltninger (normalt ikke over seks måneder)
 - være begrundet i alvorlige sociale vanskeligheder og ikke have uacceptable virkninger for industrien og landbruget i andre medlemsstater.
- (40) Kommissionen er ikke i besiddelse af oplysninger, der gør det muligt at kontrollere, om de betingelser, der er fastsat i anden og fjerde indrykning i punkt 39, er opfyldt. Den mener imidlertid ikke, at støtten opfylder de øvrige kriterier.
- (41) Med hensyn til det krav, der er angivet i den første indrykning, er den subsidierede minimumsrentesats ($40\% \times 13\% = 5,2\%$) meget lavere end den EF-referencesats, der anvendtes i Portugal i løbet af 1994 (15,33%, dvs. rentesatsen for støtte med regionalt sigte⁽¹⁴⁾). Hertil kommer, at støtteperioden (tre år) er meget længere end den normale periode på seks måneder, der er gældende i henhold til EF's regler.
- (42) Den pågældende kreditlinje opfylder derfor ikke de EF-krav, der er gældende for redningsstøtte til kriseramte virksomheder.
- (43) Kommissionen mener ikke, at de generelle regler for støtte til omstrukturering af kriseramte virksomheder gælder i det foreliggende tilfælde, fordi de kræver fastlæggelse og gennemførelse af en omstrukturingsplan for de støttemodtagende virksomheder. Denne plan skal indeholde strenge krav til genetablering af rentabiliteten — herunder reduktion af kapaciteten i sektorer med overkapacitet og betydelige bidrag fra støttemodtagerne til omstruktureringen og undgåelse af negative virkninger for konkurrenterne — og disse krav blev ikke opfyldt af de portugisiske myndigheder.
- (44) De gennemgåede lovgivningsbestemmelser omhandler i intet tilfælde udarbejdelse af omstrukturingsplaner for virksomhederne, som kan gøre dem rentable på lang sigt. Selvom sektoren lider under strukturel overkapacitet i EF, er der tilsyneladende heller ikke blevet truffet foranstaltninger med henblik på at begrænse kapacite-
- ten. De portugisiske myndigheder har endvidere på intet tidspunkt anmodet om en analyse af de iværksatte foranstaltninger på baggrund af de generelle kriterier, der anvendes på støtte til omstrukturering af kriseramte virksomheder.
- (45) Kommissionen evaluerede derfor støttens lovlighed på grundlag af de særlige regler, jf. punkt 2.2 i rammebestemmelserne fra 1994, for omstrukturering af kriseramte virksomheder i landbrugssektoren, hvilket er Kommissionens praksis i forbindelse med en sådan støtte til denne sektor⁽¹⁵⁾. Anvendelsen af disse regler skal garantere, at en sådan saneringsstøtte kun ydes til landbrugsvirksomheder, der principielt er rentable, men som på grund af udefrakommende begivenheder er kommet ud i finansielle vanskeligheder i forbindelse med gennemførelse af en foranstaltning, som skal sikre en varig forbedring af landbrugsstrukturerne (investering).
- (46) De særlige regler er følgende:
- Støtten skal vedrøre lån, som er optaget med henblik på finansiering af investeringer, der allerede er foretaget
 - Den kumulerede subventionsækvivalent for eventuel støtte bevilliget på det tidspunkt, hvor lånene blev optaget, og den nye støtte må ikke overstige de sats, der normalt tillades af Kommissionen, dvs. 35 % for investeringer i den primære landbrugsproduktion (eller 75 % i ugunstigt stillede områder, jf. artikel 21, stk. 2, i forordning (EF) nr. 950/97 og 55 % for investeringer i forarbejdning eller afsætning af landbrugsprodukter (eller 75 % i mål 1-områderne), der ikke er udelukket på grund af de sektorbegrænsninger, der er fastsat af Kommissionen. De nuværende sektorbegrænsninger er dem, der er fastsat i rammebestemmelserne for statsstøtte vedrørende investering i forarbejdning og afsætning af landbrugsprodukter⁽¹⁶⁾
 - Støtten skal ydes i forlængelse af en justering af rentesatserne for nye lån, der er foretaget under hensyn til renteutviklingen — og må i så fald ikke overstige udgifterne som følge af denne justering — eller den skal vedrøre landbrugsbedrifter, som er økonomisk sunde, navnlig i de tilfælde, hvor de økonomiske byrder i forbindelse med de eksisterende lån gør, at landbrugsbedrifterne risikerer insolvens og eventuelt konkurs.

(14) EFT C 74 af 10.3.1998, s. 9.

(15) Tilsvarende sager: N 904/95, N 21/96, N 864/96 og N 813/97.

(16) EFT C 29 af 2.2.1996, s. 4.

- (47) Hvad angår det krav, der er omhandlet i første indrykning i punkt 46, var adgangen til kreditlinjen begrænset til virksomheder, der havde optaget lån i tilknytning til deres økonomiske aktiviteter og til investeringer, der blev foretaget i en given periode, for at dække finansielle omkostninger, som hidrørte herfra. Disse investeringer vedrører modernisering af faciliteter og beskyttelse af dyresundhed og miljø. Kommissionen anser derfor dette krav for at være opfyldt.
- (48) Hvad angår kravet i anden indrykning i punkt 46, skal den pågældende medlemsstat kunne dokumentere, at den kombinerede effekt af den ydede omstrukturingsstøtte og støtte, der eventuelt tidligere er ydet til gennemførelse af investeringen, ikke overstiger de gældende maksimumsatser (generelt 35%, men 75% i ugunstigt stillede landbrugsområder). Eftersom støtteberettigelsen under kreditlinjen blev begrænset til landbrugsvirksomheder, anvendes maksimumsatserne for forarbejdningsvirksomheder ikke.
- (49) Med hensyn til omfanget af den støtte, der er ydet under denne kreditlinje, skal det erindres, at den nationale støtte ydes i form af rentegodtgørelse. I henhold til den metode, der normalt anvendes af Kommissionen, andrager nettosubventionsækvivalenten for rentegodtgørelsen, således som den er fastsat i lovdekret nr. 146/94, 21,8%, hvis der tages udgangspunkt i den nuværende forskel mellem de faktisk anvendte rentesatser og en kommerciel referencesats. Det skal endvidere bemærkes, at Kommissionen har beregnet subventionsækvivalenten ikke kun på basis af rentegodtgørelsen målt i procent i forhold til den referencesats på 13%, som anvendes af de portugisiske myndigheder, men også på basis af differencen mellem denne sats og den EF-referencesats (for regionalstøtte), som var gældende på datoen for ydelsen af støtten (15,33%).
- (50) Da Kommissionen ved indledningen af den procedure, der er fastsat i artikel 88, stk. 2 i traktaten, gjorde opmærksom på, at støtten var lavere end de maksimumsatser, den normalt tillader, henviste den kun til støtte-delen af kreditlinjen og ikke til den kumulerede effekt af kreditlinjens støttedel og eventuel tidligere ydet investeringsstøtte, som skal andrage mindre end 35% af de samlede omkostninger (75% i forbindelse med ugunstigt stillede landbrugsområder).
- (51) De portugisiske myndigheder oplyste, at i henhold til en undersøgelse ligger al den støtte, der er bevilliget til virksomheder i ugunstigt stillede områder under denne kreditlinje, inden for de 75%, der er fastsat som øverste grænse for den kumulerede subventionsækvivalent i ugunstigt stillede områder, og 87% af den støtte, der er bevilliget i henhold til denne kreditlinje, ligger inden for de 35%, der er fastsat som øverste grænse for den kumulerede subventionsækvivalent i ugunstigt stillede landbrugsområder.
- (52) Da de portugisiske myndigheder ikke fremlagde de tekniske detaljer vedrørende den nævnte undersøgelse, kan Kommissionen hverken vurdere, om den er repræsentativ, eller om bestemmelsen er blevet tilsidesat. Dog har den på baggrund af oplysninger fra de portugisiske myndigheder kunnet konstatere, at grænserne ikke blev respekteret i 13% af tilfældene i ikke-ugunstigt stillede landbrugsområder.
- (53) Kommissionen mener derfor, at hvis der skal foretages en *ex post*-analyse for at vurdere, om denne grænse er blevet overholdt, bør det nødvendigvis konkluderes, at denne øvre grænse ikke var et kriterium for godkendelse af støtten. Ved gennemførelsen af foranstaltningen blev denne øvre grænse således ikke respekteret i 13% af de godkendte tilfælde i ikke-ugunstigt stillede landbrugsområder.
- (54) Kommissionen godkendte imidlertid de portugisiske myndigheders argument, ifølge hvilket der med de dagældende særlige regler for omstrukturering af virksomheder inden for den primære landbrugsproduktion normalt ikke blev taget hensyn til sektorgrænser for investering under forordning (EF) nr. 950/97.
- (55) Kommissionen mener på grundlag af ovenstående ikke, at det krav, der er anført i anden indrykning i punkt 46, er opfyldt i de tilfælde, hvor den kumulerede subventionsækvivalent for den ydede investeringsstøtte og den omhandlede kreditlinje overstiger de maksimumsbeløb, virksomhederne var berettiget til at modtage under de særlige regler for omstrukturering af kriseramte virksomheder i landbrugssektoren.
- (56) For at opfylde kravet i tredje indrykning i punkt 46 skal foranstaltningen anvendes på landbrugsbedrifter, der kan fremlægge rentabilitetsgarantier.
- (57) De portugisiske myndigheder oplyste i første omgang, at eftersom der var tale om en foranstaltning til omlægning af banklån, havde de antaget, at kontrollen af rentabilitetsgarantien havde fundet sted automatisk i forbindelse med bankernes sagsbehandling forud for ydelsen af lånene.
- (58) Kommissionen mener i overensstemmelse med sin faste praksis ikke, at de finansielle institutters sagsbehandling forud for ydelse af et konsolideringslån generelt kan erstatte en evaluering af virksomhedernes rentabilitet i henhold til EF-rammebestemmelserne eller de særlige

regler for landbrugssektoren. Den sagsbehandling, der gennemføres af bankerne, tager i første række sigte på at vurdere, om det på baggrund af virksomhedernes finansielle situation kan antages, at lånet tilbagebetales forskriftsmæssigt. Dette forudsætter naturligvis, at virksomheden er rentabel, men anvendelsen af dette kriterium er ikke tilstrækkeligt til at sikre, at virksomheden er rentabel i henhold til rammebestemmelserne eller de særlige regler for landbrugssektoren.

- (59) Kommissionen erkender imidlertid, at der er praktiske problemer forbundet med at evaluere landbrugsbedrifternes langsigtede økonomiske rentabilitet. Under de omstændigheder kan den finansielle rentabilitet være en god indikator for den økonomiske rentabilitet. Det kan med rimelighed antages, at kun et meget lille antal af de virksomheder, der er finansielt rentable, ikke også vil være økonomisk rentable.
- (60) I henhold til dette tredje kriterium skal Kommissionen ved sin vurdering også tage hensyn til årsagen til virksomhedernes finansielle vanskeligheder. Støtte til virksomheder, der er kriseramte, selvom de er rentable, er ikke forenelig med fællesmarkedet, medmindre de finansielle problemer skyldes udefrakommende faktorer og ikke selve driften af virksomhederne.
- (61) På grundlag af de oplysninger, der er fremlagt af de portugisiske myndigheder, kan det konkluderes, at årsagerne til landbrugsbedrifternes vanskeligheder hovedsagelig er udefrakommende, herunder fjernelsen af toldbarriererne, der fandt sted tidligere end planlagt i tiltrædelsesakten for Portugal, de høje rentesatser i landbrugssektoren samt de høje råvarepriser efter tørken i 1993. Det fremgår af oplysningerne, at virksomhedernes økonomiske vanskeligheder i de fleste tilfælde skyldes udefrakommende faktorer.
- (62) Kommissionen konkluderer derfor, at kriteriet vedrørende de støttemodtagende virksomheders rentabilitet i tredje indrykning i betragtning 46 er opfyldt for denne foranstaltnings vedkommende.
- (63) Kommissionen konkluderer, at kreditlinjen til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug ikke opfylder de særlige regler for omstrukturering af kriseramte virksomheder i landbrugssektoren i tilfælde, hvor den kumulerede subventionsækvivalent for den ydede støtte og kreditlinjen overstiger de maksimumsbeløb, virksomhederne var berettiget til at modtage i henhold til de særlige regler, der gælder for omstrukturering af kriseramte virksomheder i landbrugssektoren.

Kreditlinje til fremme af svineproduktionen

- (64) Da dette er en foranstaltning, der har til formål at lette producenterne erhvervelse af produktionsfaktorer (navnlig foder og andre driftsomkostninger), bør denne kreditlinje betragtes som et lån for det pågældende produktionsår.
- (65) Da lånet blev ydet, var Kommissionens praksis ikke at modsætte sig statsstøtte, der blev ydet i form af kortfristede rentefrattede lån til landbrugssektoren (»driftslån«), hvis de havde en løbetid på ikke over et år, og lånet ikke var begrænset til et produkt eller en enkelt operation. I henhold til denne praksis anvendes der ikke lofter for støtteintensiteten inden for grænserne af de støtteberettigede omkostninger, og de enkelte modtagere kan årligt få fornyet deres rentefrattede lån.
- (66) I 1996 vedtog Kommissionen en meddelelse om statsstøtte til kortfristede lån med rentegodtgørelse i landbrugssektoren (»driftslån«)⁽¹⁷⁾. På grund af problemer med anvendelsen heraf blev den ophævet af Kommissionen den 18. juni 1997.
- (67) Denne ophævelse havde til følge, at Kommissionens tidligere politik på dette område blev taget i brug på ny. Den 2. oktober 1997, da proceduren i artikel 88, stk. 2, i traktaten, blev iværksat, var de gældende regler således dem, der er defineret i betragtning 65. Ved en efterfølgende beslutning truffet af Kommissionen blev EF-rammebestemmelserne igen sat i kraft den 30. juni 1998.
- (68) Der ydes med den pågældende kreditlinje støtte i form af rentetilskud ved banktransaktioner vedrørende driftslån (med en nettosubventionsækvivalent på 3,1 %). En sådan støtte kan i henhold Kommissionens fastlagte praksis på området ikke anses for at være forenelig med fællesmarkedet, da den periode, der er omfattet af rentetilskuddet (fire år), langt overstiger den maksimalt tilfaldte periode (et år) i sådanne tilfælde.
- (69) Da der ikke findes et andet retsgrundlag, på hvilket denne kreditlinje kan godkendes, må den betragtes som driftsstøtte, der er i strid med Kommissionens faste praksis med hensyn til statsstøtte (dom af 8. juni 1995 afsagt af Retten i Første Instans i sagen Siemens mod Kommis-

⁽¹⁷⁾ EFT C 44 af 16.2.1996, s. 2.

sionen, T-459/93⁽¹⁸⁾). Da der er tale om en form for statsstøtte, der ifølge sin karakter ikke har til formål at skabe bæredygtig udvikling i den pågældende sektor eller region, har sådanne foranstaltninger til direkte følge, at produktionsvilkårene for de heraf omfattede virksomheder forbedres i forhold til andre virksomheder i samme sektor i Den Europæiske Union, der ikke modtager en tilsvarende støtte.

Konklusion

- (70) Hvad angår undtagelserne i traktatens artikel 87, stk. 3, litra a) og c), for støtte til fremme af den økonomiske udvikling af visse regioner eller erhvervsgrene, konkluderer Kommissionen på grundlag af ovenstående og i lyset af de gældende EF-regler, at den omhandlede støtte kan ændre vilkårene for samhandelen på en måde, der strider mod den fælles interesse.
- (71) Der skal også tages hensyn til det forhold, at støtten vedrører produkter, der er omfattet af markedsordninger, og at medlemsstaterne har begrænsede muligheder for at gribe ind i anvendelsen af disse ordninger, som udelukkende er EF's kompetenceområde. I henhold til EF-domstolens faste retspraksis (jf. bl.a. dom af 26. juni 1979 i sag 177/78, Pigs and Bacon⁽¹⁹⁾) skal de fælles markedsordninger betragtes som fuldstændige og udtømmende ordninger, der ikke giver medlemsstaterne beføjelse til at vedtage foranstaltninger, der udgør undtagelser herfra eller griber ind i dem.
- (72) Den pågældende støtte må derfor anses for at være i strid med EF's regler og er følgelig ikke omfattet af undtagelserne i artikel 87, stk. 3.

beslutning om, hvorvidt de var forenelige med fællesmarkedet.

- (74) Af ovennævnte årsager er de endvidere uforenelige med fællesmarkedet, da de er omfattet af traktatens artikel 87, stk. 1, men ikke falder ind under nogle af de undtagelser, der er omhandlet i samme artikels stk. 2 og 3.
- (75) I tilfælde af støtteforanstaltningers uforenelighed med fællesmarkedet skal Kommissionen anvende den mulighed, den har i henhold til Domstolens dom af 12. juli 1973 i sag 70/72, Kommissionen mod Forbundsrepublikken Tyskland⁽²⁰⁾, bekræftet ved dom af 24. februar 1987 i sag 310/85, Deufil mod Kommissionen⁽²¹⁾, dom af 20. september 1990 i sag C-5/89, Kommissionen mod Forbundsrepublikken Tyskland⁽²²⁾, og kræve af medlemsstaten, at en del af eller hele den støtte, der er ydet ulovligt, tilbagebetales. Dette krav om tilbagebetaling er også omhandlet i artikel 14, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 2. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af EF-traktatens artikel 93⁽²³⁾. Tilbagebetalingen er nødvendig for at genetablere den tidligere situation og annullere fordele, modtagerne af den ulovlige støtte havde fra tidspunktet for udbetalingen af støtten.
- (76) Kreditlinjen til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug kunne have været anset som forenelig med fællesmarkedet, hvis grænserne i de særlige omstrukturingsregler for virksomheder var blevet overholdt. Under hensyn hertil skal støtten kræves tilbagebetalt i de 13 % af tilfældene i ikke-ugunstigt stillede landbrugsområder, hvor disse grænser blev overskredet.
- (77) Hvad angår kreditlinjen til fremme af svineproduktionen, skal den ydede støtte tilbagebetales fuldt ud.

VII

Konklusioner

- (73) Da Kommissionen ikke blev underrettet om de støtteforanstaltninger, der er omhandlet i denne beslutning, i overensstemmelse med traktatens artikel 88, stk. 3, er de anvendt ulovligt, dvs. uden at afvente Kommissionens

- (78) Tilbagebetalingen af støtten skal ske i overensstemmelse med portugisisk lov. Det tilbagebetalingspligtige beløb skal indeholde rente, der beregnes for perioden fra støtens ydelse til tilbagebetalingen. Renten beregnes på grundlag af markedsrenten og den sats, der anvendes til at beregne subventionsækvivalenten for regionalstøtte⁽²⁴⁾.

⁽²⁰⁾ Sml. 1973, s. 813.

⁽²¹⁾ Sml. 1987, s. 901.

⁽²²⁾ Sml. 1990 I, s. 3437.

⁽²³⁾ EFT L 83 af 27.3.1999, s. 1.

⁽²⁴⁾ Se fodnote 14.

⁽¹⁸⁾ Sml. 1995 II, s. 1675.

⁽¹⁹⁾ Sml. 1979, s. 2161.

- (79) Denne beslutning berører ikke de konsekvenser, som Kommissionen eventuelt drager med hensyn til finansiering af den fælles landbrugspolitik under Den Europæiske Udviklings- og Garantifond for Landbruget (EUGFL) —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

1. Den kreditlinje til gældssanering af virksomheder i sektoren for intensivt husdyrbrug, som er omhandlet i kapitel I i lovdekret nr. 146/94 af 24. maj 1994, er uforenelig med fællesmarkedet i tilfælde, hvor støtten samt den modtagne investeringsstøtte overstiger 35 % i ikke-ugunstigt stillede landbrugsområder.

2. Den kreditlinje til fremme af svineproduktionen, som er omhandlet i kapitel II i lovdekret nr. 146/94 af 24. maj 1994, er uforenelig med fællesmarkedet.

Artikel 2

Portugal skal ophæve de støtteordninger, der er omhandlet i artikel 1.

Artikel 3

1. Portugal træffer de foranstaltninger, der er nødvendige for, at støttemodtagerne tilbagebetaler den ulovligt udbetalte støtte, der er omhandlet i artikel 1.

2. Tilbagebetalingen skal ske i overensstemmelse med national lov. De beløb, der tilbagebetales, skal indeholde renter, der er beregnet fra det tidspunkt, hvor de blev udbetalt til brugerne, og frem til den faktiske tilbagebetaling. Renterne beregnes på grundlag af den referencesats, der anvendes til beregning af subventionsækvivalenten for regionalstøtte.

Artikel 4

Portugal underretter senest to måneder efter meddelelsen af denne beslutning Kommissionen om, hvilke foranstaltninger der er truffet for at efterkomme beslutningen.

Artikel 5

Denne beslutning er rettet til Den Portugisiske Republik.

Udfærdiget i Bruxelles, den 25. november 1999.

På Kommissionens vegne

Franz FISCHLER

Medlem af Kommissionen

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 9. februar 2000

om opstilling af listen over de områder i Tyskland, der er støtteberettigede under
strukturfondsmål nr. 2 i perioden 2000-2006

(meddelt under nummer K(2000) 310)

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(2000/201/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning (EF) nr. 1260/1999 af 21. juni 1999 om vedtagelse af generelle bestemmelser for strukturfondene ⁽¹⁾, særlig artikel 4, stk. 4, første afsnit,

efter høring af Komitéen for Udvikling og Omstilling i Regionerne, Komitéen for Landbrugsstrukturerne og Udviklingen af Landdistrikterne og Komitéen for Fiskeri- og Akvakultur, og

ud fra følgende betragtninger:

- (1) Ifølge artikel 1, stk. 1, nr. 2, i forordning (EF) nr. 1260/1999 tager strukturfondsmål nr. 2 sigte på at yde støtte til økonomisk og social omstilling i områder med strukturproblemer.
- (2) Det fastsættes i artikel 4, stk. 2, første afsnit, i forordning (EF) nr. 1260/1999, at Kommissionen og medlemsstaterne sørger for, at interventionen reelt koncentrerer sig om de hårdest ramte områder i Fællesskabet og på det mest hensigtsmæssige geografiske niveau.
- (3) I Kommissionens beslutning 1999/503/EF ⁽²⁾ er der i overensstemmelse med artikel 4, stk. 2, i forordning (EF) nr. 1260/1999 fastsat et befolkningsloft for de enkelte medlemsstater under mål nr. 2 for perioden 2000-2006. For Tyskland er det pågældende loft fastsat til 10 296 000 indbyggere.
- (4) Ifølge artikel 4, stk. 4, i forordning (EF) nr. 1260/1999 opstiller Kommissionen efter forslag fra medlemsstaterne i snævert samråd med den berørte medlemsstat og under hensyntagen til de nationale prioriteringer listen over mål

nr. 2-områder, uden at dette berører overgangsstøtten i artikel 6, stk. 2, i nævnte forordning.

- (5) I artikel 4, stk. 11, i forordning (EF) nr. 1260/1999 fastsættes, at listen over områder, der er støtteberettigede under mål nr. 2, gælder i syv år regnet fra den 1. januar 2000. Hvis der imidlertid opstår alvorlig krise i en region, kan Kommissionen på forslag af en medlemsstat i løbet af 2003 ændre denne liste efter bestemmelserne i artikel 4, stk. 1-10, uden at forhøje den befolkningsandel, der er dækket inden for hver af de i nævnte forordnings artikel 13, stk. 2, omhandlede regioner —

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Listen over de områder i Tyskland, der er berettiget til støtte i henhold til strukturfondenes mål nr. 2 i perioden 2000-2006, er anført i bilaget.

Denne liste kan ændres i løbet af 2003.

Artikel 2

Denne beslutning er rettet til Forbundsrepublikken Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 9. februar 2000.

På Kommissionens vegne
Michel BARNIER
Medlem af Kommissionen

⁽¹⁾ EFT L 161 af 26.6.1999, s. 1.

⁽²⁾ EFT L 194 af 27.7.1999, s. 58.

BILAG

LISTE OVER DE OMRÅDER I TYSKLAND, DER ER STØTTEBERETTIGEDE UNDER STRUKTURFONDSMÅL NR. 2

Perioden 2000 til 2006

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	

Områder, der opfylder bestemmelserne i artikel 4, stk. 5, i forordning (EF) nr. 1260/1999

Schweinfurt, Kreisfreie Stadt		<i>Hele regionen</i>	55 400
Bremerhaven, Kreisfreie Stadt		<i>Hele regionen</i>	126 915
Salzgitter, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Bad Barum Beddingen Beinum Bleckenstedt Calbecht Drütte Engelnstedt Engerode Flachstockheim Gitter Hallendorf Heerte Immendorf Lebenstedt (undtagen amt 055-059 og 061) Hohenrode Ringelheim Salder Thiede Üfingen Watenstedt	76 369
Wolfsburg, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Almke Alt Wolfsburg Fallersleben (amt 152, 153, 154, 155) Ilkerbruch (amt 15300) Sülfeld Schleuse (amt 63103) Hageberg Vest (amt 394) Hattorf Hehlingen	30 949

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Wolfsburg, Kreisfreie Stadt (fortsat)		Heiligendorf Hellwinkel (amt 251) Heßlingen Kästorf Neindorf Neuhaus Reislingen (amt 551) Rothenfelde Sandkamp Schillerteich Stadtmitte Warmenau	
Gifhorn		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Gifhorn (undtagen amt 105-112, 115, 116, 120, 121, 125) EG Sassenburg Stadt Wittingen SG Boldecker Land (undtagen MG Osloß) SG Brome (undtagen MG Rühen og OT Rühen) SG Hankensbüttel SG Isenbüttel (undtagen MG Ribbesbüttel, Wasbüttel, Calberlah, undtagen OT Edesbüttel, Wettmershagen, Jelpke) SG Meinersen SG Papenteich (undtagen MG Adenbüttel, Diddlese, Rötgesbüttel, Vordorf, undtagen OT Rethen, Schwülper, undtagen OT Groß Schwülper, Walle, Meine, undtagen OT Meine, Gravenhorst, Ohnhorst) SG Wesendorf (undtagen MG Wagenhoff) GG Giebel	121 724
Helmstedt		<i>Følgende kommuner:</i> EG Büddenstedt Stadt Helmstedt Stadt Königslutter (undtagen følgende bydele: Boimstorf, Glentorf, Klein Steimke, Lauingen, Lelm, Rotenkamp, Rottorf, Schickelsheim og Sunstedt) EG Lehre (undtagen følgende bydele: Beienrode, Klein Brunsrode, Groß Brunsrode og Essenrode) Stadt Schöningen SG Grasleben SG Heeseberg SG Nord-Elm (undtagen MG Süplingen, Süplingen burg og Wolsdorf) SG Velpke (undtagen MG Bahrddorf) GG Brunsleber Feld, Helmstedt, Königslutter, Mariental, Schöningen	88 209

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Lüchow-Dannenberg		<i>Hele regionen</i>	52 129
Emden, Kreisfreie Stadt	<i>Amt 20, 40, 80 und 245</i>		45 157
Duisburg, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Walsum (undtagen Overbruch-Ost, Aldenrade-Süd, Wehofen) Hamborn (undtagen Röttgersbach-Nord) Meiderich-Beeck Ruhrort Alt-Homberg Baerl (undtagen Baerl-Nord) Mitte (undtagen Duissern) Rheinhausen (undtagen Bergheim-Süd, Rumeln-Kaldenhausen) Süd (undtagen Bissingheim, Rahm, Mündelheim)	400 363
Krefeld, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende statistiske amter:</i> Hammerschmidtplatz Kempener Feld Baackeshof Schinkenplatz Stephanplatz Dießem Lehmheide Gartenstadt Elfrath Sollbrüggen Tierpark Linn Gellep-Stratum Oppum Oppum-Süd Stahldorf Königshof-Vest Königshof Niederbruch Fischeln-West Hohenbudberg Uerdingen-Markt Uerdingen-Stadtpark	130 243
Oberhausen, Kreisfreie Stadt	<i>Statistiske amter:</i> Borbeck (blok 3) Bermensfeld (blok 2 til 5)		132 944

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Oberhausen, Kreisfreie Stadt (fortsat)	Schlad (blok 2 og 4) Dümpfen (blok 3 til 6) Styrum (blok 2 og 4) Alstaden-Ost Alstaden-West Holten (blok 1 til 13) Sterkrade-Nord (blok 1 til 22) Alsfeld (blok 1 til 6, 9 til 12) Osterfeld-Ost (blok 1 til 5, 7, 8)		
Gelsenkirchen, Kreisfreie Stadt	Følgende bydele: Resse Resser Mark Buer-Ost (blok 11, 12, 15, 16, 41, 42, 44-48) Erle-Ost (blok 21-25, 31-36, 42, 44-47, 51, 54-58)		233 071
Dortmund, Kreisfreie Stadt		Følgende statistiske amter: City (1-4) Westfalenhalle (11, 13) Dorstfelder Brücke (21-23) Dorstfeld (31-33) Hafen (41-43) Nordmarkt (51-54) Borsigplatz (61-62) Kaiserbrunnen (71-73) Westfalendamm (81, 83) Ruhrallee-Ost (92) Eving (121-123) Holthausen (130) Lindenhorst (140) Derne (211, 212) Grevel (221) Hostedde (222) Kirchderne (231, 232) Kurl-Nord (241) Scharnhorst (261-263, 270) Kolonie Holstein (314) Kolonie Neuasseln (315) Brackeler Feld (321) Wambel-Nord (331) Pferderennbahn (333) Wickede-Flughafen (344) Aplerbeck-Nord (411, 412) Aplerbeck I (413) Aplerbecker Mark (415)	354 494

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Dortmund, Kreisfreie Stadt (fortsat)		Schüren (431, 432) Hacheney (521, 522) Hörde (531-533, 535) Barop (614, 615) Brünninghausen (631) Universität (642) Hombruch-Nord (651) Rombergpark (681) Bövinghausen (710) Kley (720) Lütgendortmund (733-735) Marten-Germania (741) Marten (742) Oespel (750) Deusen (810) Mailoh (821) Huckarde (824, 825) Hangeney (843) Bodelschwingh (910) Mengede (923) Alte Kolonie (924) Oestrich (940) Groppenbruch (951) Schwieringhausen (952) Ellinghausen (953) Niedernette (954)	
Herne, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende byamter:</i> Herne-Mitte Wanne Sodingen Eickel (kun: amt 201, blok 2 amt 202, blok 1, 5, 6, 8 amt 204, blok 1 amt 205, blok 3 amt 206 amt 208, blok 1, 2, 3 amt 213, blok 5 amt 214, blok 2, 3 amt 215, blok 1 amt 222, blok 1-4 amt 231)	145 025
Kaiserslautern, Kreisfreie Stadt		<i>Hele regionen</i>	101 315

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Pirmasens, Kreisfreie Stadt		<i>Hele regionen</i>	47 184
Stadtverband Saarbrücken		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Saarbrücken med bydelene Alt-Saarbrücken Altenkessel Burbach Dudweiler Schafbrücke Ensheim Brebach-Fechingen Güdingen Bübingen med distrikterne Rußhütte Unteres Malstatt Leipziger Straße Rastpfuhl Hauptbahnhof Kaninchenberg Universität Winterberg Gemeinde Heusweiler Gemeinde Quierschied Gemeinde Kleinblittersdorf Stadt Sulzbach Stadt Püttlingen Stadt Friedrichsthal Stadt Völklingen (følgende bydele: Völklingen-Mitte Fenne Fürstenhausen Geislautern Heidstock Hermann-Röchling-Höhe Luisenthal Wehrden) Großrosseln-Kommune (kun bydelene Naßweiler og Karlsbrunn)	248 811

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	

Områder, der opfylder bestemmelserne i artikel 4, stk. 6, i forordning (EF) nr. 1260/1999

Nordfriesland		Hele regionen	162 084
---------------	--	---------------	---------

Områder, der opfylder bestemmelserne i artikel 4, stk. 7, i forordning (EF) nr. 1260/1999

Mannheim, Stadtkreis		<i>Følgende bydele:</i> Vestliche Unterstadt Östliche Unterstadt Jungbusch Mühlau Neckarstadt Vest Friesenheimer Insel Neuer Messeplatz og industri- og blandingsområde ved Fa. Motorenwerke Mannheim (nordlig grænse: Heinrich-Zille-Straße, Käthe-Kollwitz-Straße (det hele) Øst: Max-Joseph-Straße Syd: Carl-Benz-Straße Vest: Waldhofstraße) Luzenberg Mannheim 21 nordlig del (nordlig og nordøstlig grænse: Heinrich-Lanz-Straße, Reichskanzler-Müller-Straße (til den østlige grænse for det statistiske amt 421); syd: grænsen for det statistiske amt 421; vest: inkl. banegården inkl. Willy-Brandt-Platz) Mannheim 21 sydlig del (nordlig grænse: grænsen til det statiske amt 431 til tilslutningen til 432; øst: grænsen til det statistiske amt 431 til Höhe Gontardstraße, Gontardstraße til Höhe Bellenstraße, Carl-Metz-Straße til Meerfeldstraße, Lindenhofplatz, Tunnelstraße; vest: B36 til grænsen til det statistiske amt 212) Lindenhof-Midt Lindenhof-Øst Almenhof Industriområde Neckarau-Nordøst Schönau-Vest Sandhofen-Nord Waldhof-Vest Sandhofen-Sydøst	47 834
----------------------	--	---	--------

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Fürth, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Fürth-Innenstadt (afgrænset mod vest af floden Rednitz, mod syd af jernbanestrækningen Nürnberg-Fürth og mod øst af bymotorvejen Frankenschnellweg ved bygrænsen mod Nürnberg. Mod nord afgrænses udviklingsområdet af Pegnitz' løb indtil Röllingersteg og derfra over den eksisterende gang- og cykelsti over Dr.-Mack-Straße og Kurgartenstraße til Nürnberger Straße. Den videre afgrænsning går over Nürnberger Straße til Höhe Engelhardt-Straße og derfra langs byparken til Höhe Karlsteg. Derefter går grænsen langs Pegnitz, indtil den løber sammen med Rednitz)	13 000
Nürnberg, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Nürnberg-Südstadt (afgrænset fra jernbanelinjen Nürnberg-München (mod vest), Ringbahnlinie og rangerbanegården (mod syd), linjen Münchener/Franken- og Allersberger Straße (mod øst), Bahntrasse Hauptbahnhof-Hauptgüterbahnhof (mod nord)) De vestlige bydele (det areal, hvorpå det affaldsforbrændingsanlæg, der skal nedlægges, og det tidligere slagteri er beliggende, Industriområderne Fuggerstraße/Wischelstraße/Frankenschnellweg, Austraße-containerbanegård, industriområderne på begge sider af Fürther Straße mellem vestringen og bygrænsen til Fürth, samt industriområderne i bydelen Leyh grænsende op til bygrænsen til Fürth)	68 800
Hamburg		Bydelen St. Pauli: (statistiske områder: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12)	20 000
Kiel, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Altstadt (01) Vorstadt (02) Exerzierplatz (03.2) Wik (08.1) Wik (08.2) Wik (08.3) Wik (08.5) Ravensberg (09.2) Ravensberg (09.3)	95 052

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Kiel, Kreisfreie Stadt (fortsat)		Südfriedhof (11.4) Südfriedhof (11.5) Gaarden-Ost (12.1) Gaarden-Ost (12.2) Gaarden-Süd (13.1) Gaarden-Süd (13.4) Ellerbek (16) Wellingdorf (17) Holtenau (18.1) Holtenau (18.2) Pries (19) Friedrichsort (20) Neumühlen-Dietrichsdorf (21.1) Neumühlen-Dietrichsdorf (21.2) Suchsdorf (23.4) Schilksee (24.2) Meimersdorf (27.3) Moorsee (28.1) Moorsee (28.3) Wellsee (29)	
Lübeck, Kreisfreie Stadt		Følgende amter: amt 01 amt 02.8 amt 02.9 amt 03.1 amt 03.2 amt 03.3 amt 03.5 amt 03.6 amt 03.7 amt 04.0 amt 04.1 amt 04.2 amt 04.3 amt 04.4 amt 04.5 amt 04.6.1 amt 04.6.2 amt 04.6.3 amt 04.7 amt 04.8 amt 04.9 amt 05.2 amt 05.3 amt 06.1 amt 06.2.26	75 901

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Lübeck, Kreisfreie Stadt (fortsat)		amt 06.2.27 amt 06.2.28 amt 06.2.29 amt 06.5 amt 07.2.3 amt 07.2.4 amt 07.2.5 amt 07.2.6 amt 07.2.7 amt 07.2.8 amt 07.2.9 amt 07.2.10 amt 07.2.11 amt 07.2.12 amt 07.2.13 amt 07.2.14 amt 07.2.15 amt 07.2.16 amt 07.2.17 amt 07.2.18 amt 07.2.31 amt 07.2.32 amt 07.2.33 amt 07.2.34 amt 07.2.35 amt 07.2.36 amt 07.2.37 amt 07.2.38 amt 07.2.39 amt 07.2.40 amt 08.2.4 amt 08.2.5 amt 08.2.6 amt 08.2.7 amt 08.2.8 amt 08.3.22 amt 08.3.23 amt 08.3.24 amt 08.3.25 amt 08.3.26 amt 08.3.27 amt 09.5.1 amt 09.6 amt 09.7.2 amt 09.7.3 amt 09.8.6 amt 09.8.7 amt 10.1	

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Lübeck, Kreisfreie Stadt (fortsat)		amt 17.1 amt 25.1 amt 25.2 amt 25.3 amt 25.4 amt 25.5 amt 25.6 amt 26.1 amt 26.2 amt 26.3 amt 26.4 amt 26.5 amt 27.1 amt 27.2 amt 27.5 amt 27.6 amt 28.3 amt 29.7 amt 30.1.8 amt 30.1.9 amt 31.1.1 amt 31.1.2 amt 31.1.9 amt 31.1.10 amt 31.1.11 amt 32.5 amt 32.7.5 amt 32.6 amt 32.9	

Områder, der opfylder bestemmelserne i artikel 4, stk. 9, litra a), i forordning (EF) nr. 1260/1999

Bottrop, Kreisfreie Stadt	Følgende bydele: Fuhlenbrock Stadtwald Südwest Batenbrock-Süd Eigen Boy Kirchhellen-Midt		39 777
Recklinghausen		Følgende kommuner: Stadt Castrop-Rauxel (undtagen: Bövinghausen, Frohlinde, Obercastrop, inkl.: Leßmöllmann)	476 719

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Recklinghausen (fortsat)		Stadt Datteln (undtagen: Bauerschaft Hagem Beisenkamp Dümmer Hachhausen Hagem Horneburg Schwakenburg centrum) Stadt Dorsten (undtagen: Deuten Lembeck Östrich Rhade) Stadt Gladbeck (undtagen Rentfort-Nord) Stadt Herten Stadt Marl (undtagen: Alt-Marl Drewer-Süd Polsum inkl.: Industriområdet Marl-Frentrop) Stadt Oer-Erkenschwick (undtagen Oer) Stadt Recklinghausen (undtagen: Bockholt Essel Hochlar Nordviertel Ost-Nord Speckhorn Stuckenbusch) Stadt Waltrop (undtagen: Alte Kolonie Braßkamp Brockenscheidt-Vest Egelmeer Hirschkampsiedlung Im Berg Kettelersiedlung Klößnersiedlung Neue Kolonie/Moselbachtal centrum, inkl.: Leveringhäuser Feld)	
Bochum, Kreisfreie Stadt		Følgende bydele: Voede/Ruhrstadion (følgende statistiske amter: Ruhrstadion, Stahlwerke, Polizeikaserne, Krümmede)	103 913

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Bochum, Kreisfreie Stadt (fortsat)		Gleisdreieck (følgende statistiske amter: Landgericht, Imbuschplatz, Rathaus, Ostring, Dr.-Ruer-Platz, Hauptbahnhof, Marienkirche) Ehrenfeld Kruppwerke (følgende statistiske amter: Elbinger Str., Goldhamme, Werk Gusstahl, Griesenbruch, Stahlwerk Weitmar, Engelsburger Str., Werk Höntrop) Hamme (følgende statistiske amter: Carolinenglück, Hamme Zentrum, Feldsieper Str., Bahnhof Präsident) Hofstede (følgende statistiske amter: Hannibel, Wedag, Grummer Str., Schlachthof, Speicherstr.) Riemke (følgende statistiske amter: Graetz, Rensingstr., Am Zillertal, Tippelsberger Str., Auf dem Dahlacker) Wattenscheid-Vest (følgende statistiske amter: Krayer Str., Holland, Sevinghausen) Bergen/Hiltrop Gerthe Harpen/Werne (følgende statistiske amter: Ecksee, Limbeck) Ruhr-Universität (følgende statistiske amter: Ruhr-Universität, Auf dem Kalwes)	
Ennepe-Ruhr-Kreis		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Witten (undtagen: Kohlensiepen, Wartenberg, Gedern, Rüdighausen-Mitte, Buchenholz, Bommern, Wannen, Vormholz, Bommerholz-Muttental, Durchholz) Stadt Hattingen (kun følgende bydele: Kernstadt, Baak, Blankenstein, Holthausen, Welper)	108 818

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	

Områder, der opfylder bestemmelserne i artikel 4, stk. 9, litra c), i forordning (EF) nr. 1260/1999

Ostalbkreis		<i>Følgende kommuner:</i> Bartholomä Böbingen a.d. Rems Durlangen Eschach Göggingen Gschwend Heubach (undtagen Heubach-Lautern) Heuchlingen Iggingen Leinzell Lorch (undtagen Lorch-Unter- og Oberkirneck, Lorch-Rattenharz) Mögglingen Mutlangen Obergroiningen Ruppertshofen Schwäbisch Gmünd (kun Schwäbisch Gmünd-Bargau med det tilgrænsende industriområde Gügling og Schwäbisch Gmünd-Großdeinbach, Schwäbisch Gmünd-Weiler in den Bergen) Schechingen Spraitbach Täferrot Waldstetten (undtagen Wißgoldingen)	74 464
Neckar-Odenwald-Kreis		<i>Følgende kommuner:</i> Adelsheim Aglasterhausen Billigheim Elztal Fahrenbach Haßmersheim Hüffenhardt Limbach Neckarzimmern Neunkirchen Obrigheim Osterburken Ravenstein Rosenberg Schefflenz Schwarzach Seckach	67 732

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Zollernalbkreis		<i>Følgende kommuner:</i> Albstadt (kun Teilort Ebingen) Bitz Burladingen Meßstetten (undtagen Teilort Hossingen) Nusplingen Obernheim Straßberg Winterlingen	59 876
Freyung-Grafenau		<i>Hele regionen</i>	82 100
Regen		<i>Hele regionen</i>	82 600
Cham	<i>Følgende kommuner:</i> Reichenbach Rettenbach Schorndorf Traitsching Wald Walderbach Zell		114 500
Neustadt a.d. Waldnaab		<i>Følgende kommuner:</i> Eslarn Floß Flossenbürg Georgenberg Leuchtenberg Luhe-Wildenau Moosbach Pleystein, ST Tännesberg Vohenstrauß, ST Waidhaus Waldthurn Windischeschenbach, ST	40 200
Schwandorf		<i>Følgende kommuner:</i> Oberviechtach, ST Schönsee, ST Stadlern Weiding Wernberg-Köblitz Winklarn	16 500

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Tirschenreuth	<i>Følgende kommuner:</i> Brand Ebnath Immenreuth Kastl Kemnath, ST Kulmain Neusorg Pullenreuth Waldershof, ST <i>følgende kommuneфри områder:</i> Flötz Ahornberger Forst Lenauer Forst		58 100
Hof, Kreisfreie Stadt		<i>Hele regionen</i>	51 800
Hof, Landkreis		<i>Hele regionen</i>	110 300
Kronach		<i>Følgende kommuner:</i> Kronach, ST Ludwigsstadt, ST Mitwitz Nordhalben Pressig Reichenbach Steinbach a. Wald Steinwiesen Stockheim Tettau Teuschnitz, ST Tschirn	52 200
Wunsiedel i. Fichtelgebirge		<i>Hele regionen</i>	88 400
Berlin-Vest, Stadt		<i>Tarifikområder:</i> <i>Tiergarten:</i> 0011 Großmarkt 0012 Putlitzstraße 0021 Emdenerstr 0022 Perleberger Str. 0041 Tiergarten 0051 Lützowufer 0052 Potsdamer Brücke	1 103 972

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Berlin-Vest, Stadt (fortsat)		<i>Wedding:</i> 0061 Soldiner Straße 0081 Humboldthain 0091 Rathaus Wedding 0092 Reinickendorfer Str. 0101 Quartier Napoleon <i>Kreuzberg:</i> 0121 Mehringplatz 0131 Moritzplatz 0141 Mariannenplatz 0151 Wiener Straße 0161 Zossener Straße 0162 Südsterne <i>Charlottenburg:</i> 0191 Friedrich-Olbricht-Damm 0192 Reichweindamm 0202 Tegeler Weg 0211 Franklinstraße 0231 Ernst-Reuter-Platz 0232 Breitscheidplatz 0233 Mittlerer Kurfürstendamm 0242 Savignyplatz 0251 Glockenturmstraße 0252 Rominter Allee <i>Spandau:</i> 0281 Werderstraße 0291 Galenstraße 0292 Neustadt 0293 Altstadt 0301 Freiheit 0302 Stresow 0311 Klosterfelde 0331 Zitadelle 0341 Gartenfelder Straße 0351 Schuckertdamm 0361 Siemenswerke <i>Wilmerdorf:</i> 0401 Joachim-Friedrich-Straße 0421 Schaperstraße 0441 Rudolstädter Straße 0442 Hildegardstraße 0461 Stadion Wilmerdorf 0462 Berkaerstraße 0463 Rheinabenallee 0471 Grunewaldsee	

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Berlin-Vest, Stadt (fortsat)		<i>Zehlendorf:</i> 0491 Berlepschstraße 0493 Schönow 0511 Jagdschloß Grunewald 0512 Pacelliallee 0513 Freie Universität 0521 Schwanenwerder 0532 Am kleinen Wannsee <i>Schöneberg:</i> 0541 John-F.-Kennedy-Platz 0561 Nollendorfplatz 0571 Großgörschenstraße 0581 Tempelhofer Weg 0591 Priesterweg <i>Steglitz:</i> 0622 Rathaus Steglitz 0631 Feuerbachstraße 0632 Carmerplatz 0633 Stadtpark Steglitz 0634 Südende 0642 Bhf. Lichterfelde Süd 0651 Goerzwerke 0661 Unter den Eichen 0662 Carstennstraße 0663 Thuner Platz 0664 Hindenburgdamm 0671 Calandrellistraße 0672 Kaiser-Wilhelm-Straße 0674 Preysingstraße <i>Tempelhof:</i> 0682 Rathaus Tempelhof 0683 Attilaplatz 0691 Platz der Luftbrücke 0692 Gottlieb-Dunkel-Straße 0711 Lankwitzer Straße 0721 Mauserstraße 0731 Kiepertstraße 0732 Waldsassener Straße 0733 Diedersdorfer Weg <i>Neukölln:</i> 0751 Reuterplatz 0761 Roseggerstraße 0771 Grenzallee 0772 Dammweg 0781 Rathaus Neukölln 0782 Thomasstraße 0791 Volkspark Hasenheide 0792 Leinestraße 0801 Gradestraße 0802 Buschkrugbrücke	

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Berlin-Vest, Stadt (fortsat)		<i>Reinickendorf:</i> 0841 Flottenstraße 0851 Teichstraße 0852 Schäfersee 0861 Scharnweberstraße 0871 Flughafen Tegel 0881 Borsigdamm 0882 Flohrstraße 0896 Saatwinkel 0961 Hermsdorfer Straße 0962 Lübarser Straße 0964 Tessenowstraße 0971 Breitenbachstraße	
Bremen, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Häfen Neustadt (Neuenland) Obervieland (Habenhausen) Huchting Woltmershausen Hemelingen (Hemelingen) Walle Gröpelingen Burglesum (Burg-Grambke) Vegesack Blumenthal <i>følgende bydele:</i> Huckelriede Seehausen Strom Werderland Sankt Magnus	217 249
Gießen, Landkreis		<i>Følgende kommuner:</i> Gießen (undtagen den af Marburger Straße/Badenburger Hohl/Hölderlinweg/Am Sandacker/Hangelsteinstraße/Am Urnenfeld — Steinerne Brücke/Ludwig-Richter-Straße afgrænsede bydel Wieseck)	65 279
Lahn-Dill-Kreis		<i>Følgende kommuner:</i> Wetzlar (undtagen byamterne Steindorf, Naunheim, Nauborn og Blasbach)	43 172

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Kassel, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Süsterfeld (undtagen blok 023-025) inkl. Wilhelmshöhe-Militärliegenschaften Rothenditmold Nord Philippinenhof Fasanenhof Wesertor Vorderer Westen/Wehlheiden Bettenhausen (undtagen Eichwald amt) med Forstfeld Waldau Niederzwehren Oberzwehren Unterneustadt	97 301
Hersfeld-Rotenburg	<i>Følgende kommuner:</i> Bad Hersfeld (kun det vest for linjen Friedloser Straße/Bahnhofstraße/Bismarckstraße/Bahnlinie Bad Hersfeld-Alsfeld til Lutherstraße/Wittastraße/Straße am Kurpark/Bahnlinie Bad Hersfeld-Alsfeld/Am Heyrings beliggende gamle byområde i centrum af Bad Hersfeld, Eichhofsiedlung i byen Bad Hersfeld, Siedlungsgebiet Johannesberg i byen Bad Hersfeld vest for linjen Buchsbaumweg/Kiefernallee/Landeplatz samt mod sydvest gennem Wippershainer Straße og mod nordvest gennem den af Friedewalder Straße afgrænsede bydel Petersberg i byen Bad Hersfeld)		115 683
Kassel, Landkreis		<i>Følgende kommuner:</i> Baunatal (kun følgende bydele: Kirchbauna, Altenbauna/VW-Werk, Rengershausen) Fuldabrück (kun Ortsteil Bergshausen) Lohfelden (kun Teilgebiet nordvest for landevej L 3203) Bad Emstal Breuna Calden Grebenstein (kun delområdet syd og vest for Bundesstraße B 83, dog undtagen de af den tidligere B 83/kredsvej K 47/Fasanenstraße afgrænsede amter i bydelen Burguffeln) Habichtswald Naumburg	55 600

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Kassel, Landkreis (fortsat)		Schauenburg (kun bydelen Breitenbach) Soehrewald Wolfhagen (undtagen de (mod nord) af linjen Landesstraße L 3075/Ehringer Straße/Bruchweg/Siemensstraße/Bundesstraße B 450/Schützeberger Straße/Bahnhofstraße (mod sydøst) af linjen B 450/Magdeburger Straße/Kurfürstenstraße/B 450/Magdeburger Straße (mod syd) af linjen Ippinghäuser Straße/Worthstraße/Hans-Staden-Straße/Moltkestraße og (mod sydvest) af linjen Hans-Staden-Straße/Bühler Straße afgrænsede amter af centrum af Wolfhagen) Zierenberg	
Schwalm-Eder-Kreis		<i>Følgende kommuner:</i> Knüllwald Homberg/Efze (kun bydelene Homberg samt i centrum af Homberg kun industri- og byggeområderne langs Bundesstraßen B 323 og B 254, områderne Ostpreußen- og Dörnberg-Kaserne og industriområderne ved Kreisstraße K 36 samt industriområdet Holzhausen) Guxhagen Gudensberg Körle Felsberg Melsungen (undtagen boligområderne Galgenberg, Am Hang/Kopenhagen, Huberg, Kesselberg/Sonnenhang/Hopfenort/Schloth, Hessenwinkel/Hombach/Kohlberg, den indre by/Schlachthofstraße/Altstadt/Vorstadt i centrum af Melsungen) Malsfeld Edermünde Spangenberg Morschen Wabern Borken (kun bydelene i Borken samt for Borkens centrum kun området nord for banelinjen, vest for Westrandstraße og øst for Kurt-Schumacher-anlægget) Bad Zwesten Fritzlar (undtagen det af Landesstraße L 3214 og L 3150 samt floden Eder afgrænsede delområde i centrum af Fritzlar) Niedenstein	98 743

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Waldeck-Frankenberg		<i>Følgende kommuner:</i> Bad Wildungen Edertal Waldeck	33 065
Werra-Meißner-Kreis	<i>Følgende kommuner:</i> Eschwege (kun følgende saneringsområder: I »Hospitalplatz-Hinter den Scheuern« II »Hospitalstraße-Neustadt« og III »Altstadt Eschwege« i centrum af Eschwege)		98 529
Braunschweig, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> 39-42 Kralenriede Bienrode Wenden Waggum Stöckheim Leiferde	23 325
Göttingen		<i>Følgende kommuner:</i> EG Adelebsen EG Bovenden (undtagen: Billingshausen Eddigehausen Emmenhausen Spanbeck) Stadt Duderstadt EG Friedland EG Gleichen Stadt Göttingen (undtagen: Weende-Nord (067) Südliches Ostviertel (015, 026, 028) Geismar-Ost (080, 082, 083)) Stadt Hann. Münden EG Rosdorf (undtagen: Atzenhausen, Dramfeld, Klein Wiershausen, Lemshausen, Settmarshausen, Sieboldshausen, Volkerode) EG Staufenberg SG Dransfeld SG Gieboldshausen SG Radolfshausen	246 616

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Goslar		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Bad Harzburg Stadt Braunlage Stadt Goslar Stadt Langelsheim EG Liebenburg (undtagen: Dörnten, Groß Döhren, Heißum, Klein Döhren, Klein Mahner, Liebenburg, Neuenkirchen, Ostharingen, Upen) Bergstadt St. Andreasberg Stadt Seesen (undtagen: Bilderlahe, Bornhausen, Engelade, Herrhausen, Ildehausen, Kirchberg, Mechtshausen) Stadt Vienenburg (undtagen: Immenrode, Lengde, Lochtum, Weddingen) SG Lutter am Barenberge (undtagen MG Wallmoden) SG Oberharz GG Harz	141 367
Northeim		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Bad Gandersheim EG Bodenfelde Stadt Dassel Stadt Einbeck undtagen Kühner Höhe Stadt Hardegsen EG Kalefeld EG Katlenburg-Lindau EG Kreiensen Stadt Moringen EG Nörthen-Hardenberg Stadt Northeim Stadt Uslar GG Solling	146 845

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Osterode am Harz		<i>Hele regionen</i>	87 531
Wolfenbüttel		<i>Følgende kommuner:</i> SG Asse SG Oderwald SG Schladen SG Schöppenstedt	36 931
Hameln-Pyrmont		<i>Følgende kommuner:</i> EG Aerzen Stadt Bad Münder (undtagen: Beber, Brullsen, Böbber, Egestorf, Flegesen, Hamelspringe, Klein Süntel, Luttringhausen, Nienstedt, Rohrsen) Stadt Bad Pyrmont EG Coppenbrügge EG Emmerthal Stadt Hameln (undtagen: Halvestorf, Haverbeck, Holtensen, Klein Hilligsfeld, Welliehausen) Stadt Hessisch Oldendorf (undtagen: Barksen, Bensen, Friedrichsburg, Friedrichshagen, Haddessen, Kleinenwieden, Krückeberg, Lachem, Langenfeld, Rumbeck, Segelhorst, Welsede, Wickbolsen, Zersen) EG Salzhemmendorf	149 451

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Holzminden		<i>Følgende kommuner:</i> EG Delligsen Stadt Holzminden (kun: Neuhaus, Silberborn, Bülte, Rehwiese, Lüchtinger Weg og centrum) SG Bevern SG Bodenwerder SG Boffzen SG Eschershausen SG Polle SG Stadtoldendorf GG Boffzen, Eimen, Eschershausen, Grünenplan, Holzminden, Marxhausen, Wenzen	66 017
Celle		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Bergen Stadt Celle (undtagen: Klein-Hehlen-Vest, Boye, Scheuen, Bostel, Alvern, Lachtehausen, Osterloh) EG Faßberg EG Hambühren EG Hermannsburg EG Unterlüß EG Wietze EG Winsen SG Eschede SG Flotwedel (undtagen: Bröckel, Langlingen Ortsteile Wiedenrode, Nienhof, Hohnebostel) SG Lachendorf SG Wathlingen	171 036
Cuxhaven		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Cuxhaven (kun: Duhnen, Sahlenburg, Groden, Altenbruch, Lüdingworth, Franzenburg, Gudendorf, Mitte (amterne 18, 19, 23, 25, 31-36), Döse (amterne 4, 6))	83 302

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Cuxhaven (fortsat)		Stadt Langen (kun: Langen, Debstedt, Imsum) EG Loxstedt (kun følgende bydele: Lanhausen, Fleeste, Stotel) EG Nordholz SG Am Dobrock (kun: Neuhaus, Wingst, Belum, Geversdorf) SG Bederkesa (kun: Bad Bederkesa, Flögel, Drangstedt) SG Hadeln (kun Otterndorf) SG Hemmoor (kun Stadt Hemmoor) SG Land Wursten (kun: Dorum, Wremen, Misselwarden, Paddingbüttel)	
Lüneburg, Landkreis		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Bleckede EG Amt Neuhaus SG Dahlenburg	21 454
Uelzen		<i>Følgende kommuner:</i> EG Bienenbüttel Stadt Uelzen (undtagen amterne 3, 4, 12, 14, 15, 17, 19, 28-30, 35-39) SG Bevensen SG Bodenteich SG Altes Amt Ebstorf SG Rosche SG Suderburg SG Wrestedt	82 287
Delmenhorst, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Iprump/Stickgras Stickgras/Annenriede Hasport/Annenheide	20 583
Oldenburg (Old.), Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Innenstadt (1d, 1e, 116, 211, 412) Bahnhof (311, 341, 351, 352) Hafen (441, 442) Blankenburg (343, 811, 812) Tweelbäke (821, 923, 962, 9c) Kreyenbrück (125, 192, 516, 913, 915, 917) Wechloy (5c, 624) Dietrichsfeld (641, 642, 634, 651, 672) Etzhorn (681, 711, 713, 7b) Ohmstede (332, 732, 734, 735, 7c)	26 784

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Wilhelmshaven, Kreisfreie Stadt	<i>Følgende bydele:</i> Voslapp, Fedderwarder Groden, Coldewei, Maadebogen, Europaviertel, Siebethsburg, Villenviertel		61 318
Aurich	<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Aurich (kun centrum af Aurich) Stadt Norden (kun centrum af Norden undtagen amterne 1 og 21)		160 440
Cloppenburg		<i>Følgende kommuner:</i> EG Barßel (kun følgende bydele: Barßel-Ost, Barßeler Moor, Harkebrügge, Loher Ostmark/Lohe, Elisabethfehn, Neuland) EG Bösel (kun følgende bydele: Bösel, Petersdorf, Osterloh, Edewechterdamm, Westerloh, Glaßdorf) Stadt Cloppenburg (kun følgende bydele: Emsteker Feld/Lankum, Staatsforsten, Stapelfeld, Cloppenburg-Vest, Bühren, Ambühren/Schmertheim, Bethen) Stadt Friesoythe (kun følgende bydele: Mittelsten Thüle/Thülsfelde, Edewechterdamm, Augustendorf, Markhausen, Gehlenberg, Friesoythe-Schlingshöhe, Ellerbrock, Kampe/Kamperfehn, Altenoythe, Schwaneburg/Schwaneburger Moor, Neuscharrel)	49 852

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Cloppenburg (fortsat)		EG Molbergen (kun følgende bydele: Dwergte, Stedingsmühlen, Neumühlen/Resthausen, Stalförden, Molbergen-Ost, Peheim) EG Saterland (kun følgende bydele: Ramsloh, Ramsloh-Ost, Hüllen I und II, Sedelsberg, Bollingen, Scharrel, Strücklingen, Sedelsberger Kolonie, Elisabethfehn-Süd, Utende, Hollen/Hollenermoor)	
Emsland		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Haren (Ems) (kun følgende bydele: Haren, Rütenbrook, Altenberge, Emmeln) Stadt Meppen (kun følgende bydele: Hüntel, Holthausen, Versen) Stadt Papenburg (kun følgende bydele: Aschendorf, Herbrum, Tunxdorf, Nenndorf, Bokel) EG Rhede EG Twist (kun følgende bydele: Twist, Bült, Rühlerfeld) SG Dörpen (kun følgende kommuner: Dörpen, Kluse, Lehe, Neubörger, Neulehe, Wipplingen)	74 629

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Emsland (fortsat)		SG Lathen (kun følgende kommuner: Fresenburg, Lathen, Niederlangen, Oberlangen, Renkenberge) SG Nordhümmeling (kun følgende kommuner: Bockhorst og Esterwegen) SG Sögel (kun følgende kommuner: Sögel, undtagen bydelen Elsten) SG Werlte (kun følgende kommuner: Werlte, undtagen bydelene Wehm, Wieste og Bockholte)	
Friesland		<i>Hele regionen</i>	99 419
Leer		<i>Hele regionen</i>	157 051
Wesermarsch		<i>Følgende kommuner:</i> EG Berne Stadt Brake (kun følgende bydele: Brake-Hafen, Brake-Vest, Brake-Süd, Brake-Nord, Golzwarden, Hammelwarder Außendeich, Braker Weserdeich) EG Butjadingen Stadt Elsfleth EG Jade EG Lemwerder Stadt Nordenham (kun følgende bydele: Abbehausen, Einswarden, Esensham, Friedrich-August-Hütte, Schweewarden, Nordenham Zentrum, Ellwürden Zentrum) EG Ovelgönne EG Stadland	68 011
Wittmund		<i>Hele regionen</i>	56 057

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Wesel		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Dinslaken (undtagen: Eppinghoven, Bruch/Feldmark, Oberlohberg, Grafschaft) Stadt Hünxe Stadt Kamp-Lintfort (undtagen: Niersenbruch, Saalhoff) Stadt Moers (undtagen: Asberg, Schwafheim, Kapellen-Mitt., Achterathsfeld, Holderberg, Vennikel, Moers-Mitte-Süd, Scherpenberg) Stadt Neukirchen-Vluyn Stadt Rheinberg Stadt Voerde (undtagen: Götterswickerhamm, Mehrum, Ork, Voerde-Süd, Spellen)	248 459
Heinsberg		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Geilenkirchen Stadt Hückelhoven Stadt Übach-Palenberg Stadt Wassenberg Stadt Wegberg (kun Wildenrath)	105 861
Warendorf		<i>Følgende kommune:</i> Stadt Ahlen	55 723
Hamm, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> Mitte Uentrop (undtagen: blok 212-219, 221-228) Rhynern (undtagen blok 313, 314, 322-329, 332-335, 337, 338) Pelkum (undtagen: blok 421-423, 427, 431-437) Herringen Bockum-Hövel (undtagen: blok 611, 614, 615, 621-624, 644-647, 651-656, 661-666) Heessen (undtagen: blok 731, 733-737, 738, 742-746)	112 064

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Unna		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Bergkamen Stadt Bönen Stadt Kamen Stadt Lünen Stadt Selm (kun Selm-Mitte (amterne 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130) og Bork-Cappenberg) Stadt Werne (kun amterne: 30, 40, 50, 60, 70, 110, 160)	240 755
Zweibrücken, Kreisfreie Stadt		<i>Hele regionen</i>	35 885
Donnersbergkreis		<i>Følgende kommuner:</i> Eisenberg Kerzenheim VG Winnweiler	25 250
Kaiserslautern, Landkreis		<i>Følgende kommuner:</i> VG Bruchmühlbach-Miesau VG Enkenbach-Alsenborn Fischbach VG Landstuhl VG Otterbach VG Otterberg VG Ramstein-Miesenbach VG Weilerbach	92 533
Kusel		<i>Følgende kommuner:</i> Föckelberg Neunkirchen am Potzberg Oberstaufenbach Rammelsbach Rutsweiler am Glan Glan-Münchweiler Matzenbach Rehweiler Haschbach am Remigiusberg Theisbergstegen	7 237
Südwestpfalz		<i>Hele regionen</i>	105 843

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Neunkirchen		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt Neunkirchen (følgende bydele: Innenstadt Wellesweiler Heinitz Sinnerthal Wiebelskirchen) Stadt Ottweiler (bydelen Ottweiler) Gemeinde Merchweiler Gemeinde Spiesen-Elversberg Gemeinde Illingen (følgende bydele: Uchtelfangen Illingen) Gemeinde Schiffweiler (følgende bydele: Heiligenwald Landsweiler)	97 844
Saarlouis		<i>Følgende kommuner:</i> Gemeinde Überherrn Gemeinde Bous Gemeinde Ens Dorf Gemeinde Schwalbach Stadt Saarlouis (følgende bydele: Roden Lisdorf Neuforweiler) Gemeinde Saarwellingen Stadt Dillingen (følgende bydele: Pachten Pachtener Heide (Dill. Nord) Innenstadt Überm Berg) Gemeinde Rehlingen-Siersburg (følgende bydele: Rehlingen Siersburg) Gemeinde Wadgassen (bydelen Hsydelbach)	104 408
Saarpfalz-Kreis		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt St. Ingbert (følgende bydele: St. Ingbert-Mitte Rohrbach) Gemeinde Kirkel (følgende bydele: Kirkel-Neuhäusel Limbach) Stadt Bexbach (følgende bydele: Bexbach Oberbexbach Niederbexbach)	55 625

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Sankt Wendel		<i>Følgende kommuner:</i> Stadt St. Wendel (følgende bydele: St. Wendel Bliesen Winterbach Niederlinxweiler Oberlinxweiler)	19 239
Flensburg, Kreisfreie Stadt		<i>Følgende bydele:</i> St. Nikolai — 011 St. Marien — 012 Nordertor — 013 Museum — 014 Duburg — 021 Nord — 022 Kreuz — 031 Galwik — 032 Ostseebad — 034 Katharinenhof — 035 Norderallee — 045 Kaserne — 046 Bellevue — 047 Hospital — 048 Diako — 049 Friedenshügel — 053 Wilhelminental — 054 Gewerbe Vest — 056 Reepschlägerbahn — 058 Schützenkuhle — 059 Sophienhof — 061 Schäferhaus — 062 Martinsberg — 071 Rude — 072 Peelwatt — 073 Achter de Möhl — 081 Sünderup — 083 Löwenberg — 084 St. Johannis — 091 St. Jürgen — 092 Bremerplatz — 095 Lautrupstal — 096 Blasberg — 101 Friholt II — 104 Nordstraße — 105 Stützpunkt — 111 Friholt I — 116 Fahrensodde — 117 Tarp-Süd-Vest — 132	36 867

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Dithmarschen		<i>Hele regionen</i>	135 773
Ostholstein		<i>Følgende kommuner:</i> Burg a. F., Stadt Westfehmar Landkirchen a. Fehmarn Bannesdorf a. Fehmarn Grömitz Grube Riepsdorf Dahme Kellenhusen (Ostsee) Heiligenhafen, Stadt Großenbrode Lensahn Harmsdorf Damlos Kabelhorst Beschendorf Manhagen Neustadt i. H., Stadt Schashagen Altenkrempe Sierksdorf Oldenburg i. H., Stadt Göhl Heringsdorf Neukirchen Gremersdorf Wangels Ratekau Schönwalde am Bungsberg Kasseedorf Timmendorfer Strand Scharbeutz Süsel	123 850
Pinneberg		<i>Følgende kommuner:</i> Helgoland	1 624
Plön		<i>Følgende kommuner:</i> Lütjenburg, Stadt Klamp Blekendorf Helmstorf Panker Tröndel	20 181

NUTS III-regioner	Støtteberettigede områder		Befolkning i regionen på NUTS III-niveau i de støtteberettigede områder (antal indbyggere)
	Hele regionen på NUTS III-niveau, undtagen nedenstående områder	Kun følgende områder i regionen på NUTS III-niveau	
Plön (fortsat)		Giekau Dannau Högsdorf Kletkamp Hohwacht (Ostsee) Behrendorf (Ostsee) Selent Martensrade Mucheln Lammershagen Fargau-Pratjau Hohenfelde Kirchnüchel Köhn Schwartbuck	
Rendsburg-Eckernförde		<i>Følgende kommuner:</i> Hanerau-Hademarschen Bendorf Bornholt Beldorf Steenfeld Oldenbüttel Tackesdorf Haale Lütjen-Vestedt Seefeld Gokels Thaden Hohn Königshügel Christiansholm Friedrichsholm Friedrichsgraben Sophienhamm Bargstall Elsdorf-Vestermühlen Hamdorf Prinzenmoor Breiholz Lohe-Föhrden	15 946
Schleswig-Flensburg		<i>Hele regionen</i>	192 895
Steinburg		<i>Følgende kommuner:</i> Büttel	45